

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 9 grudnia 2015 r., sygn. akt XI P 69/13, Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi, XI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, w sprawie z pięciu powództw Stowarzyszenia (...) z siedzibą w P., działającego na rzecz W. W., A. P. (1) i G. J. przeciwko (...) sp. z o.o. z siedzibą w Ł. (aktualnie (...) sp. z o.o. z siedzibą w P.) zasądził od pozwanej na rzecz W. W. ryczałty za noclegi za okres od stycznia 2010 r. do marca 2012 r. wraz z ustawowymi odsetkami (pkt I), na rzecz A. P. (1) za okres od marca 2010 r. do marca 2011 r. wraz z ustawowymi odsetkami (pkt II), na rzecz G. J. za okres od stycznia 2010 r. do października 2012 r. wraz z ustawowymi odsetkami (pkt III), oddalił powództwa w pozostałym zakresie (pkt IV) i zasądził od (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. na rzecz Stowarzyszenia (...) w P. działającego na rzecz W. W., A. P. (1) i G. J. kwotę 6516 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt V), nakazał pobrać od (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. (aktualnie (...) sp. z o.o. z siedzibą w P.) na rzecz Skarbu Państwa – Kasa Sądu Rejonowego dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi kwotę 12099 zł tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych (pkt VI) i nadał wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności w punkcie I w zakresie kwoty 2350 zł, w punkcie II w zakresie kwoty 3009,33 zł i w punkcie III w zakresie kwoty 2350 zł (pkt VII).

Powyższe orzeczenie zapadło w oparciu następujące ustalenia faktyczne.

A. P. (1) był zatrudniony w (...) sp. z o.o. z siedzibą w Ł. (aktualnie (...) sp. z o.o. z siedzibą w P.) na podstawie umowy o pracę od dnia 8 lutego 2006 r. do 25 marca 2011 r. (od 29 grudnia 2009 r. na podstawie umowy na czas nieokreślony), przy czym od 1 stycznia 2007 roku, na stanowisku kierowcy międzynarodowego z miejscem wykonywania pracy w siedzibie pracodawcy i Europie, w pełnym wymiarze czasu pracy.

G. J. był zatrudniony (...) sp. z o.o. z siedzibą w Ł. (aktualnie (...) sp. z o.o. z siedzibą w P.) na podstawie umowy o pracę od 8 kwietnia 2006 r. na podstawie umowy na czas nieokreślony z dnia 29 grudnia 2009 r. – od 1 stycznia 2007 r. na stanowisku kierowcy międzynarodowego z miejscem wykonywania pracy w siedzibie pracodawcy i Europie.

W. W. zatrudniony był (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. (aktualnie (...) sp. z o.o. z siedzibą w P.) na podstawie umowy o pracę od 1 grudnia 2005 r. do 30 kwietnia 2012 r. – na podstawie umowy na czas nieokreślony z dnia 29 grudnia 2009 r. – od dnia 1 stycznia 2007 r. na stanowisku kierowcy międzynarodowego, z miejscem wykonywania pracy w siedzibie pracodawcy i Europie.

G. J. złożył oświadczenie w dniu 9 stycznia 2010 r., że zapoznał się z treścią Regulaminu Pracy, Regulaminu Wynagradzania. G. J. złożył oświadczenie, że zapoznał się z treścią Regulaminu Pracy, który wszedł w życie z dniem 13 lipca 2011 r. W. W. złożył oświadczenie, że zapoznał się z treścią Regulaminu Pracy, który wszedł w życie z dniem 13 lipca 2011 r.

Wykonując zadania pracownicy odbywali podróże służbowe. A. P. (1) na polecenie pozwanego wykonywał obowiązki poza siedzibą pozwanego między innymi w Francji, Niemczech, Belgii, Hiszpanii. W. W. we Francji, Niemczech, Belgii, Hiszpanii, Holandii, Austrii, W., Wielkiej Brytanii, Danii, Szwecji, Czechach, G. J. we Francji, Niemczech, Belgii, Hiszpanii, Holandii, Austrii, W., Wielkiej Brytanii. Pracownicy pozwanego nocowali w kabinie samochodu ciężarowego, w której była leżanka. Niektóre samochody wyposażone były w klimatyzację, ogrzewanie postojowe. Ze względu na bezpieczeństwo ładunku zalecane było, aby kierowcy nocowali na terenie baz. Bazy miały zaplecze sanitarne. Na terenie baz pozwanej były zapewnione warunki socjalne w postaci prysznic, toalety, kąpielowni, gdzie można było przygotować posiłek. W ramach opłaty parkingowej poza bazą był zapewniony prysznic i toaleta. Zdarzało się, że kierowcy nocowali na parkingach. Pozwany zwracał koszty opłaty parkingowej po przedstawieniu przez kierowcę stosownego potwierdzenia.

W myśl zapisów regulaminu wynagradzania z 20 lipca 2006 roku (§15) pracownikom pozwanego przysługiwały diety z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju oraz poza granicami kraju. Wysokość diet z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju jest uregulowana w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 roku w

sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju. Wysokość diet z tytułu podróży służbowych poza granicami Polski dla kierowców wynosiła 40 EUR za pełną dobę. Wysokość diet z tytułu podróży służbowych poza granicami Polski dla kierowców – stażystów wynosiła 20 EUR za pełną dobę.

Zgodnie z § 25 Regulaminu Pracy z dnia 1 kwietnia 2010 r. za czas podróży służbowej przysługiwały świadczenia określone przepisami wydanymi przez Ministra Gospodarki i Pracy dla sfery budżetowej – diety, ryczałt za nocleg. Wskazano, że nie przysługuje ryczałt za nocleg kierowcy, przy niekorzystaniu z hotelu, jeżeli samochód wyposażony jest w miejsce do spania. Kolejny Regulamin Pracy, zatwierdzony w dniu 28 czerwca 2011 r. zawierał tożsamą regulację.

Zgodnie z § 15 Regulaminu Wynagradzania (...) z dnia 1 kwietnia 2010 r. pracownikom przysługiwały diety rozumiane jako dodatek z tytułu zwiększonych kosztów ponoszonych przez pracowników związanych z podróżą służbową na obszarze kraju oraz poza granicami kraju. Wysokość diet z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju jest uregulowana w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju. Wysokość diet rozumianych jako dodatek z tytułu zwiększonych kosztów ponoszonych przez pracowników związanych z podróżą służbową na obszarze kraju oraz poza granicami kraju wynosi łącznie 38 EUR za każdą pełną dobę, z czego kwotą 13 EUR stanowi dietę rozumianą jako pokrycie zwiększonych kosztów wyżywienia w czasie podróży, kwota 25 EUR obejmuje zwiększenie innych kosztów socjalnych.

Na skutek porozumień zawartych z organizacjami związkowymi Regulamin Wynagradzania z dnia 1 kwietnia 2010 r. przewidywał, że pozwany będzie wypłacał kierowcom diety rozumiane jako:

- od 1 kwietnia 2010 r. 38 EUR (13 EUR tytułem rekompensaty zwiększonych kosztów wyżywienia oraz 25 EUR jako rekompensatę zwiększonych innych kosztów socjalnych),
- od 1 stycznia 2011 r. 41 EUR (14 EUR tytułem rekompensaty zwiększonych kosztów wyżywienia oraz 27 EUR jako rekompensatę zwiększonych innych kosztów socjalnych),
- od 1 marca 2012 r. (14 EUR tytułem rekompensaty zwiększonych kosztów wyżywienia oraz 28 EUR jako rekompensatę zwiększonych innych kosztów socjalnych).

Pracownicy nie otrzymali wypowiedzenia zmieniającego w związku z regulaminem wynagradzania z 2010 i 2011 r. Aneksy do umów o pracę zawierały adnotację, że pozostałe warunki wynagradzania pozostają bez zmian.

Wysokość diety nie zależała od tego do jakiego kraju kierowca jeździł. Dieta nie pokrywała kosztów noclegu.

Pozwany kierował pisma do pracowników, odpowiadając na zgłaszane roszczenia w zakresie ryczałtów za noclegi, że ryczałt ten nie przysługuje ,m.in., w związku z wyposażeniem ciągnika w miejsce do spania.

Każdy kierowca miał obowiązek prowadzenia karty realizacji zadań, do której wpisywał godzinę przekroczenia granicy. Do karty wpisywane były czynności i dane związane z załadunkiem i rozładunkiem, tankowanie paliwa i wszelkie uwagi. Delegacje rozliczano w okresach miesięcznych.

Po powrocie do kraju kierowca dokonywał rozliczenia jazdy w ustalonym trybie, przestrzegając obowiązku niezwłocznego zdania dokumentów stanowiących podstawę do zafakturowania wykonania usługi przewozowej, między innymi, wykresówek tachografu, dokumentów księgowych potwierdzających poniesione wydatki i koszty. Kierowca zobowiązany był do należytego wypełnienia wszystkich formularzy dotyczących delegacji krajowych i zagranicznych. Ponadto kierowca miał obowiązek wypełniać i doręczać przełożonemu, m.in. formularz rozliczenia

delegacji krajowych i zagranicznych oraz kartę realizacji zadań. Na karcie realizacji zadania nie były odnotowywane noclegi. Z zapisów tarczek tachografu nie wynikają miejsca noclegu.

Z protokołu kontroli sporządzonego przez PIP w maju 2012 roku wynikało, że kwota diety na pokrycie zwiększonych innych kosztów socjalnych w przypadku noclegów w Niemczech, Austrii, W., na W., w Czechach - jako ryczałt była wystarczająca, natomiast dla części państw ryczałt był zbyt niski: Francja, Hiszpania, Wielka Brytania, Niderlandy. Wskazano, że ze względu na to, że podróże odbywają się po różnych krajach oraz z uwagi na brak ewidencjonowania krajów w jakim kierowca odbywał nocleg, nie jest możliwe ustalenie, czy wielkość ryczałtu na pokrycie zwiększonych innych kosztów socjalnych pokrywa należności – a według oświadczenia A. G., kwota ta obejmuje także koszty noclegów.

W oparciu o opinię biegłego księgowego Sąd I instancji ustalił, że wysokość ryczałtu za noclegi, przy przyjęciu danych z dokumentów w postaci (...) zadania, według kursu walut z dnia wymagalności, przy uwzględnieniu, iż większość noclegów miała miejsce we Francji, wynosiła w przypadku:

W. W. łącznie kwotę 54.278,76 zł, w tym :

- kwotę 974,54 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 1 lutego 2010 roku,
- kwotę 357,91 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 29 lutego 2010 roku,
- kwotę 1867,63 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 21 marca 2010 roku,
- kwotę 924,36 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 4 kwietnia 2010 roku,
- kwotę 3190,90 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 13 czerwca 2010 roku,
- kwotę 2688,38 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 11 lipca 2010 roku,
- kwotę 1803,60 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 1 sierpnia 2010 roku,
- kwotę 2594,86 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 12 września 2010 roku ,
- kwotę 2630,76 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 10 października 2010 roku,
- kwotę 1771,97 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 14 listopada 2010 roku,
- kwotę 2664,82 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 12 grudnia 2010 roku,
- kwotę 2439,99 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 8 stycznia 2011 roku,
- kwotę 1408 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 30 stycznia 2011 roku,
- kwotę 2660,86 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 13 marca 2011 roku,
- kwotę 2613,20 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 10 kwietnia 2011 roku ,
- kwotę 2613,60 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 8 maja 2011 roku,
- kwotę 2613,47 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 5 czerwca 2011 roku,
- kwotę 2615,32 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 3 lipca 2011 roku,
- kwotę 2304,11 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 7 sierpnia 2011 roku,
- kwotę 1941,26 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 11 września 2011 roku,

- kwotę 2978,58 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 27 listopada 2011 roku,
- kwotę 2915,09 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 1 stycznia 2012 roku,
- kwotę 3084,38 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 4 marca 2012 roku,
- kwotę 2119,82 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 10 kwietnia 2012 roku,
- kwotę 501,35 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 15 kwietnia 2012 roku

Wysokość ryczałtu za noclegi, przy przyjęciu danych z dokumentów w postaci (...) zadania, według kursu walut z dnia wymagalności, przy uwzględnieniu, iż większość noclegów miała miejsce we Francji, wynosiła w przypadku:

G. J. łącznie kwotę 83.227,65 zł, w tym:

- kwotę 2642,31 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 14 lutego 2010 roku,
- kwotę 1643,92 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 5 marca 2010 roku,
- kwotę 1636,45 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 24 marca 2010 roku,
- kwotę 1970,69 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 16 kwietnia 2010 roku,
- kwotę 1834,79 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 7 maja 2010 roku,
- kwotę 1752,87 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 26 maja 2010 roku,
- kwotę 1962,10 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 25 czerwca 2010 roku,
- kwotę 2086,92 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 18 lipca 2010 roku,
- kwotę 961,92 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 31 lipca 2010 roku,
- kwotę 2010,47 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 10 września 2010 roku,
- kwotę 1667,82 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 30 września 2010 roku,
- kwotę 3039,19 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 12 listopada 2010 roku,
- kwotę 2785,94 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 12 grudnia 2010 roku,
- kwotę 2439,99 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 8 stycznia 2011 roku,
- kwotę 1408 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 30 stycznia 2011 roku,
- kwotę 1759,73 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 20 lutego 2011 roku,
- kwotę 2655,84 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 27 marca 2011 roku,
- kwotę 1779,12 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 24 kwietnia 2011 roku,
- kwotę 1761,08 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 15 maja 2011 roku,
- kwotę 1425,42 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 2 czerwca 2011 roku,
- kwotę 2853,07 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 3 lipca 2011 roku,

- kwotę 2648,25 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 31 lipca 2011 roku,
- kwotę 2747,51 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 28 sierpnia 2011 roku,
- kwotę 2889,41 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 9 października 2011 roku,
- kwotę 2868,62 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 6 listopada 2011 roku;
- kwotę 2957,59 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 4 grudnia 2011 roku,
- kwotę 1998,05 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 25 grudnia 2011 roku,
- kwotę 1882,80 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 19 lutego 2012 roku,
- kwotę 1481,15 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 11 marca 2012 roku,
- kwotę 1494,11 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 29 marca 2012 roku,
- kwotę 1504,04 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 15 kwietnia 2012 roku,
- kwotę 878,22 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 28 kwietnia 2012 roku;
- kwotę 1272,39 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 13 maja 2012 roku;
- kwotę 2371,79 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 6 czerwca 2012 roku,
- kwotę 3289,88 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 8 lipca 2012 roku,
- kwotę 2703,82 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 5 sierpnia 2012 roku,
- kwotę 2728,44 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 23 września 2012 roku,
- 2712,80 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 21 października 2012 roku,
- kwotę 2721,14 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 25 listopada 2012 roku.

Wysokość ryczałtu za noclegi, przy przyjęciu danych z dokumentów w postaci (...) zadania, według kursu walut z dnia wymagalności, przy uwzględnieniu, iż większość noclegów miała miejsce we Francji, wynosiła w przypadku:

A. P. (1) za okres objęty pozwem (od 1 marca 2010 r), przy uwzględnieniu podniesionego zarzutu przedawnienia :

- kwotę 1853,86 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 29 kwietnia 2010 roku,
- kwotę 2500 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 15 maja 2010 roku,
- kwotę 2500 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 19 czerwca 2010 roku,
- kwotę 2500 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 24 lipca 2010 roku ,
- kwotę 2500 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 21 sierpnia 2010 roku,
- kwotę 2500 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 30 września 2010 roku,
- kwotę 2500 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 15 listopada 2010 roku,
- kwotę 2500 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 25 grudnia 2010 roku,

- kwotę 2500 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 15 lutego 2011 roku,
- kwotę 2500 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 15 marca 2011 roku,
- kwotę 2500 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 8 kwietnia 2011 roku.

Przy założeniu, że pracownicy w ramach innych kosztów socjalnych otrzymywali ryczałt za nocleg, występowałyby niedopłata z tego tytułu w porównaniu z należnościami wyliczonymi na podstawie rozporządzenia wykonawczego.

Na liście płac jednym z elementów płacy była dieta zagraniczna. Nie wyszczególniano pozycji: ryczałt za noclegi. Miesięczne wynagrodzenie A. P. (1) wynosiło 3009,33 zł. Miesięczne wynagrodzenie G. J. wynosiło 2350 zł. Miesięczne wynagrodzenie W. W. wynosiło 2350 zł.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd Rejonowy uznał, iż powództwo częściowo zasługiwało na uwzględnienie.

Przechodząc do rozważań w zakresie zgłoszonych roszczeń, Sąd I instancji podkreślił, że zgodnie z art. 21a ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców (Dz. U. z 2012 r., poz. 1155) obowiązującym od dnia 3 kwietnia 2010 r. kierowcy w podróży służbowej, przysługują należności na pokrycie kosztów związanych z wykonywaniem tego zadania służbowego, ustalane na zasadach określonych w art. 77⁵ § 3-5 k.p. Stosownie zaś do treści art. 2 pkt. 8 powołanej ustawy określenie podróży służbowej oznacza każde zadanie służbowe polegające na wykonywaniu, na polecenie pracodawcy: (a) przewozu drogowego poza miejscowość, o której mowa w pkt 4 lit. a, lub (b) wyjazdu poza miejscowość, o której mowa w pkt 4 lit. a, w celu wykonania przewozu drogowego. Sąd zważył, że zgłoszone w sprawie roszczenia dotyczyły zarówno okresu przed, jak i po wejściu w życie cytowanego art. 21a ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. Pracownicy, na rzecz których działało powodowe Stowarzyszenie zatrudnieni zostali przed wejściem w życie regulaminu pracy i wynagradzania z dnia 1 kwietnia 2010 r. A. P. (1) zatrudniony był (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. na podstawie umowy o pracę od 8 lutego 2006 r. do 25 marca 2011 roku, G. J. zatrudniony był (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. na podstawie umowy o pracę od 8 kwietnia 2006 r., W. W. zatrudniony był (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. na podstawie umowy o pracę od 1 grudnia 2005 r. Przy czym każdy z nich zawarł umowę na czas nieokreślony w dniu 29 grudnia 2006 r.

Następnie Sąd Rejonowy powołał się na treść uchwały 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2014 r., II PZP 1/14, OSNP 2014/12/164. Wskazał za nią, że w wyniku nowelizacji ustawy o czasie pracy kierowców powstała sytuacja prawna, w której podróże kierowców transportu międzynarodowego odbywane w okresie do dnia 3 kwietnia 2010 r. nie stanowiły podróży służbowych w rozumieniu art. 77⁵ § 1 k.p. (nie mają więc zastosowania wprost przepisy powszechnie obowiązujące dotyczące zwrotu kosztów podróży służbowych), a po tej dacie są one podróżami służbowymi (art. 2 pkt 7 ustawy o czasie pracy kierowców) i kierowcom przysługują należności na pokrycie kosztów związanych z wykonywaniem tego zadania służbowego, ustalane na zasadach określonych w art. 77⁵ § 3-5 k.p. (art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców). Jednakże za okres do dnia 3 kwietnia 2010 r. moc prawną zachowały korzystniejsze dla pracowników (przyznające diety i zwrot kosztów noclegu) postanowienia układów zbiorowych pracy (regulaminów wynagradzania) oraz umów o pracę (art. 9 § 2 i art. 18 § 2 k.p.). Sąd I instancji powołał się również na orzecznictwo wskazujące, że w przypadku nieustalenia w układzie zbiorowym (regulaminie wynagradzania) lub umowie o pracę świadczeń z tytułu podróży odbywanych przez kierowcę, jej koszty mogą podlegać wyrównaniu w wysokości odpowiadającej należnościom (diетom) z tytułu podróży służbowej przewidzianym w przepisach powszechnie obowiązujących dla pracowników wykonujących rzeczywiście podróże służbowe (tu powołał wyroki Sądu Najwyższego z dnia 5 maja 2009 r., I PK 279/07, LEX nr 509051; z dnia 18 sierpnia 2009 r., I PK 51/09, OSNP 2011 nr 7-8, poz. 100; z dnia 23 czerwca 2010 r., II PK 372/09, Monitor Prawa Pracy 2010 nr 11, s. 597 oraz z dnia 1 kwietnia 2011 r., II PK 234/10, OSNP 2012 nr 9-10, poz. 119).

Sąd I instancji przywołał treść art. 77⁵ k.p. uznając, że przepisy wykonawcze wydane na podstawie § 2 tego przepisu ustalają minimalny standard wszystkich świadczeń z tytułu podróży służbowych (diет, zwrotu kosztów przejazdu, noclegów i innych wydatków), które w układzie zbiorowym pracy, regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę

mogą być uregulowane korzystniej dla pracownika. Odesłanie w art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców do art. 77⁵ § 3-5 k.p. oznacza więc pośrednio odesłanie do art. 77⁵ § 2 k.p., a w konsekwencji uznanie, że kierowcy – pracownikowi przysługuje zwrot kosztów noclegu według zasad ustalonych w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie art. 77⁵ § 2 k.p., chyba, że korzystniejsze dla niego zasady zostały ustalone w układzie zbiorowym pracy lub w regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę.

Sąd Rejonowy odwołał się do regulaminu wynagradzania z 20 lipca 2006 r. (§15), z którego wynikało, że pracownikom pozwanej przysługiwały diety z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju oraz poza granicami kraju. Wysokość diet z tytułu podróży służbowych poza granicami Polski dla kierowców wynosiła 40 EUR za pełną dobę. Wysokość diet z tytułu podróży służbowych poza granicami Polski dla kierowców-stażystów wynosiła 20 EUR za pełną dobę. Brak było w tym zakresie uregulowań dotyczących ryczałtów za noclegi.

Regulamin wynagradzania z dnia 1 kwietnia 2010 r., stanowił zaś, iż pracownikom przysługują diety rozumiane jako dodatek z tytułu zwiększonych kosztów ponoszonych przez pracowników związanych z podróżą służbową na obszarze kraju oraz poza granicami kraju. Wysokość diet rozumianych jako dodatek z tytułu zwiększonych kosztów ponoszonych przez pracowników związanych z podróżą służbową na obszarze kraju oraz poza granicami kraju wynosiła łącznie 38 EUR za każdą pełną dobę, z czego kwota 13 EUR stanowiła dietę rozumianą jako pokrycie zwiększonych kosztów wyżywienia w czasie podróży, kwota 25 EUR obejmowała zaś zwiększenie innych kosztów socjalnych. Wobec określenia kwoty diety w łącznej wysokości 38 EUR, w kontekście wcześniejszych uregulowań dotyczącej wysokości diety w kwocie 40 EUR należało uznać, iż określona regulacja była mniej korzystna dla pracownika, a zatem wobec włączenia jej do indywidualnych umów o pracę, wymagała wypowiedzenia warunków pracy i płacy w drodze wypowiedzenia zmieniającego.

W ocenie Sądu Rejonowego nie można w żadnym zakresie zaakceptować poglądu pozwanego, iż w okolicznościach przedmiotowej sprawy nie istniała konieczność złożenia przez pracodawcę oświadczeń w przedmiocie wypowiedzenia zmieniającego, ponieważ w tym zakresie doszło do zawarcia, w sposób dorozumiany (konkludentny) porozumień modyfikujących treść indywidualnych stosunków pracy, co miało skutkować wyłączeniem zastosowania konstrukcji przewidzianej przez art. 42 kp. Sąd I instancji przypominał, że korzystniejsze postanowienia układu, z dniem jego wejścia w życie, zastępują z mocy prawa wynikające z dotychczasowych przepisów prawa pracy warunki umowy o pracę lub innego aktu stanowiącego podstawę nawiązania stosunku pracy. Postanowienia układu mniej korzystne dla pracowników wprowadza się w drodze wypowiedzenia pracownikom dotychczasowych warunków umowy o pracę lub innego aktu stanowiącego podstawę nawiązania stosunku pracy. o treści autonomicznych źródeł prawa pracy decydują jego strony. Postanowienia tych normatywnych porozumień obowiązują bezpośrednio w stosunkach prawa pracy. Zmiana układu (regulaminu) na korzyść pracownika powoduje automatyczną zmianę indywidualnych stosunków pracy – staje się częścią umów o pracę, natomiast zmiana niekorzystna – o ile nie nastąpi w drodze porozumienia zmieniającego – powinna być wprowadzona poprzez wypowiedzenie pracownikom dotychczasowych warunków umowy o pracę. Układy zbiorowe pracy zajmują wyższe miejsce w hierarchii źródeł prawa pracy niż regulaminy wynagradzania. Sąd Rejonowy przypominał o zasadzie pierwszeństwa stosowania tego źródła prawa pracy, którego postanowienia są korzystniejsze dla pracownika. W Kodeksie pracy przewiduje się pisemną formę wypowiedzenia warunków pracy i płacy - art. 42§2 k.p.

Do oświadczenia pracodawcy o wypowiedzeniu warunków pracy lub płacy stosuje się odpowiednio przepisy o wypowiedzeniu umowy o pracę. Oznacza to, że każde wypowiedzenie warunków pracy lub płacy powinno być złożone - tak jak wypowiedzenie definitywne - na piśmie, z zachowaniem przepisów o okresach i terminach wypowiedzenia, oraz powinno zawierać pouczenie o przysługujących pracownikowi środkach prawnych od wypowiedzenia (niezależnie od pouczenia, że pracownik może do połowy okresu wypowiedzenia odmówić przyjęcia nowych warunków). Wypowiedzenie to podlega podobnym ograniczeniom jak wypowiedzenie definitywne, co dotyczy zwłaszcza szczególnej ochrony przed wypowiedzeniem, a w przypadku umów na czas nieokreślony - także przyczyny wypowiedzenia zmieniającego oraz obowiązku konsultacji związkowej. Do oświadczenia pracownika o odmowie przyjęcia zaproponowanych warunków, o którym mowa w art.42§3 k.p., stosuje się - z mocy art.300 k.p. - ogólna

zasada przewidziana w art.60 k.c., iż oświadczenie woli może być wyrażone w dowolnej formie. Brak odpowiedzi ze strony pracownika na oświadczenie o wypowiedzeniu warunków pracy i płacy poczytuje się za ich przyjęcie, tylko w przypadku, gdy pracownik przed upływem połowy okresu wypowiedzenia nie złoży oświadczenia o odmowie przyjęcia zaproponowanych warunków (§3). Tryb ten zatem ma miejsce przy uprzednim wręczeniu pracownikowi pisemnego wypowiedzenia. W podsumowaniu powyższych rozważań Sąd Rejonowy uznał za błędny pogląd pozwanego o zawarciu w sposób dorozumiany porozumień modyfikujących treść indywidualnych stosunków pracy wobec wejścia w życie mniej korzystnego, w zakresie ukształtowania wysokości diet, regulaminu wynagradzania z dnia 1 kwietnia 2010 roku.

Dalej Sąd I instancji wskazał, że w okresie przed 1 kwietnia 2010 r. w aktach wewnętrznych pozwanej nie była regulowana w żaden sposób kwestia ryczałtów za noclegi, a tym bardziej zryczałtowanych świadczeń, które miałyby zostać zaliczone na poczet należności z tytułu ryczałtów. Przywołał treść § 9 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz. U. z 2002 r., nr 236, poz. 1991 ze zm.), art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców (Dz. U. z 2012 r., poz. 1155) oraz art. 8 ust. 2 i 8 Rozporządzenia (WE) nr 561/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 r. w sprawie harmonizacji niektórych przepisów socjalnych odnoszących się do transportu drogowego oraz zmieniającego rozporządzenia Rady (EWG) nr 3821/85 i (WE) 2135/98, jak również uchylającego rozporządzenie Rady (EWG) nr 3820/85. Zwrócił także uwagę na orzecznictwo Sądu Najwyższego, według którego zapewnienie powodowi noclegu w kabinie samochodu ciężarowego nie oznaczało zapewnienia bezpłatnego noclegu w rozumieniu powołanych przepisów, co uprawniało pracownika do otrzymania od pracodawcy zwrotu kosztów noclegu co najmniej na warunkach i w wysokości określonych w treści rozporządzenia (uchwała SN z dnia 7 października 2014 r., I PZP 3/14, OSN 2015/4/47; uchwała SN z dnia 12 czerwca 2014 r., II PZP 1/14, OSNP 2014/12/164).

Sąd pominął wnioski dowodowe strony pozwanej zmierzające do ustalenia standardu kabin, w których pracownicy pozwanej odbywali noclegi. Kwestia ta nie ma bowiem znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. Standard kabiny nie ma bowiem wpływu na nabycie prawa do ryczałtu za nocleg, mając na względzie aktualne orzecznictwo SN.

Następnie Sąd Rejonowy zwrócił uwagę, że zagadnienie prawne rozstrzygnięte w powołanej wyżej uchwale SN z dnia 7 października 2014 r. dotyczyło wyłącznie wykładni § 9 ust. 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju, a ściślej wykładni użytego w tym przepisie zwrotu „bezpłatny nocleg”. Nie dotyczyło natomiast konsekwencji prawnych ustalenia przez strony stosunku pracy – na podstawie art. 77⁵ § 3 k.p. – warunków wypłacania należności z tytułu podróży służbowej pracownikowi zatrudnionemu u pracodawcy prywatnego (innego niż państwowa lub samorządowa jednostka sfery budżetowej) w układzie zbiorowym pracy lub w regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę, w sytuacji, gdy strony stosunku pracy ustaliły, że pracownik nie będzie uprawniony do ryczałtu za nocleg, jeżeli odbywa go w przystosowanej do tego kabinie pojazdu.

W ocenie Sądu I instancji pracowników obowiązywały postanowienia wynikające z regulaminu wynagradzania z 2006 r., o czym była mowa powyżej. Sąd ten przedstawił jednak swoje stanowisko czyniąc hipotetyczne założenie konkludentnego wprowadzenia do umów o pracę zapisów regulaminu pracy z 1 kwietnia 2010 r. Wyjaśnił, że zapis regulaminu wynagradzania z kwietnia 2010 r. dotyczący wypłaty diety na pokrycie innych kosztów socjalnych nie stanowił pokrycia ryczałtów za noclegi. Przywołał treść art. 77² k.p. oraz zauważył, że regulamin wynagradzania z 2010 r. wszedł w życie w czasie, gdy w orzecznictwie traktowano zapewnienie noclegu w kabinie samochodu jako zapewnienie bezpłatnego noclegu.

Pracodawca prezentował stanowisko, że ryczałt się nie należy, bowiem zapewnia nocleg w odpowiednio przystosowanej kabinie (zgłaszając w tym zakresie wnioski dowodowe). Powyższe znalazło potwierdzenie w regulaminie pracy, który stanowił, że ryczałt nie przysługuje, gdy pracodawca zapewnia nocleg w kabinie pojazdu.

Skoro tak, to jednocześnie pracodawca nie mógł płacić ryczałtu za nocleg w ramach diety, bowiem powyższe wyklucza się wzajemnie i stanowi „dopasowywanie” przez pracodawcę wypłaconych kwot do przedmiotu żądania.

Sąd I instancji zwrócił uwagę na zapis Regulaminu Wynagradzania, który określa, jakie świadczenia przysługują za czas podróży służbowej – diety i ryczałt za nocleg. Jednocześnie wskazuje też na zastosowanie wprost rozporządzeń i różnicuje te dwa świadczenia. Regulamin wynagradzania nie posługuje się pojęciem noclegu, kosztami noclegu, ryczałtem za nocleg. Nie określa, jaka część diety stanowi konkretnie ryczałt za nocleg, a jaka część to inne koszty socjalne. Ani w umowie o pracę, ani w innym dokumencie w formie oświadczenia pracownika nie mówi się, że diety stanowią również ekwiwalent wydatków na noclegi. Definicja diety wynika z treści rozporządzeń, które wymieniają osobno diety oraz zwrot kosztów przejazdów, dojazdów i noclegów, zatem w ocenie Sądu Rejonowego nie ma podstaw prawnych, aby w aktach niższego rzędu ten podział nie został zachowany. Przedstawiając powyższe stanowisko Sąd I instancji powołał się na wyrok SA we Wrocławiu z dnia 15 marca 2012 r., III APa 8/11, Lex nr 1238707). Następnie wskazał, że skoro przepis wewnętrzny przewidywał pobawienie prawa do ryczałtu za nocleg w związku z przyjęciem, że pracodawca zapewnia bezpłatny nocleg w kabinie, to nie można było uznać, że jest to uregulowanie bardziej korzystne, skoro aktualna na datę wyrokowania wykładnia zakładała, że kabina samochodu nie może być kwalifikowana jako bezpłatny nocleg. Także ogólnie określona dieta na 38/41/42 EUR nie mogła być, zdaniem Sądu Rejonowego, przyjęta jako uregulowanie bardziej korzystne niż powszechnie obowiązujące przepisy, a również dieta przyjęta na poziomie 40 EUR nie spełniała takiego waloru. W istocie dieta w ścisłym tego słowa znaczeniu została określona na wyższą kwotę niż 23 zł, jednakże mając na względzie to, że ryczałt za nocleg w różnych krajach był różny i wynosił 25 euro (Austria), 40 euro (Belgia), 20 euro (Czechy), 30 euro (Francja), nie można było przyjąć, że łączna kwota 38/41/42 EUR – przy założeniu minimalnej stawki diety – 23 zł (ok. 6 euro) w każdym przypadku była bardziej korzystna niż przepisy wykonawcze, przy uwzględnieniu dodatkowo, że powyższa dieta miała pokryć inne koszty socjalne. Na powyższe zwróciła również uwagę PIP w protokole pokontrolnym.

Mając na uwadze powyższe rozważania Sąd I instancji nie dał wiary świadkom A. G., K. S. w zakresie w jakim podali, że ryczałt za noclegi był wypłacany w ramach innych kosztów socjalnych. Z tych samych względów sąd rejonowy nie dał wiary zeznaniom świadka S. J., który wskazał, że dieta pokrywała też koszt noclegu.

W ocenie Sądu Rejonowego roszczenia pracowników należało rozpatrywać na gruncie rozporządzenia dotyczącego odbywania podróży służbowej poza granicami kraju, w świetle art. 18 § 2 k.p. i art. 9 § 2 k.p. Samo zatem przyjęcie, że pracodawca nie zapewniał bezpłatnego noclegu przesądzało o zasadności roszczenia o ryczałt za noclegi. Sąd I instancji wywodził, że w przypadku ryczałtu bez znaczenia jest, czy i w jakiej wysokości pracownik poniósł koszty noclegu. Ryczałt przysługuje nawet wtedy, gdy kosztów tych faktycznie pracownik nie poniósł. Ryczałt nie przysługuje tylko wtedy, gdy pracodawca zapewnił pracownikowi bezpłatny nocleg – w warunkach hotelu (motelu), a nie w dostosowanej do spania kabinie pojazdu. W razie zatem nieprzedstawienia rachunku za hotel (motel) kierowcy przysługuje co najmniej ryczałt w wysokości 25 % limitu ustalonego w przepisach wydanych na podstawie art. 77⁵ § 2 k.p., z czym w sprzeczności nie pozostaje możliwość „zaoszczędzenia” przez pracownika wydatków i zwiększenia w ten sposób dochodu uzyskiwanego z tytułu zatrudnienia. Zatem nawet, gdy kierowca nie pokrywa faktycznie kosztów noclegu, ponieważ korzysta w tym celu z kabiny pojazdu i w związku z tym nie przedstawia rachunku za hotel, należy mu się ryczałt. Konsekwentnie Sąd I instancji przyjął, że skoro regulamin wynagradzania nie przewidywał w ramach wypłaty diety wypłaty ryczałtu, to należało zasądzić ryczałt wynikający z treści rozporządzenia, przewidującego wypłatę świadczeń w związku z podróżą poza granicami kraju.

Następnie Sąd I instancji ustosunkował się do zarzutu pozwanego, że pracownicy nie wykazali w toku procesu, ile konkretnie odbyli podróży służbowych, gdzie się odbywały i ile było w związku z tym noclegów. Ścisłe ustalenie noclegów nie było możliwe z uwagi na braki dostatecznych danych. Sąd Rejonowy stwierdził jednak, że okoliczność ta nie wyłączała możliwości zasądzenia świadczenia na rzecz powoda. Przypomniał, że zgodnie z art. 94 pkt 9a k.p. pracodawca ma obowiązek prowadzenia dokumentacji w sprawach związanych ze stosunkiem pracy oraz akt osobowych pracowników. Jest to podstawowy obowiązek pracodawcy, a jego niewykonanie stanowi wykroczenie przeciwko prawom pracownika (art. 281 pkt 6 k.p.). Dokumentacja ta w pewnym zakresie stanowi potwierdzenie

wywiązywania się pracodawcy z ciężących na nim a wynikających z konkretnego stosunku pracy obowiązków względem danego pracownika. Brak dokumentacji wynikający z zaniedbania jej prowadzenia przez pracodawcę powoduje, zdaniem Sądu I instancji, zmianę rozkładu ciężaru dowodów przerzucając go na osobę zaprzeczającą faktom, z których strona powodowa wywodzi skutki prawne. W tym zakresie sąd rejonowy przywołał wyrok SA w Białymstoku z 10 kwietnia 2003 r., III APa 40/02, OSA 2003/12/43, a także wyroki SN z 5 maja 1999 r., I PKN 665/98, OSNP 2000/14/535, z dnia 13 stycznia 2005 r., II PK 114/04, OSNP 2005/16/245, z dnia 14 maja 1999 r., I PKN 62/99, OSNAPIUS 2000/15/579. W konsekwencji Sąd Rejonowy przyjął, że to na pracodawcy ciążył obowiązek wykazania, że pracownicy nie odbyli podróży służbowych. Obowiązkowi temu jednak nie sprostał.

Sąd Rejonowy oparł się na art. 322 k.c. przyjmując, że sprawa o wynagrodzenie za pracę jest sprawą o dochód przysługujący pracownikowi w postaci zapłaty za świadczoną na rzecz pracodawcy pracę w ramach stosunku pracy. Skoro tak, to nadmierne trudności w udowodnieniu wysokości żądania uprawniają sąd do zasądzenia odpowiedniej sumy według swej oceny, opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy (tutaj przywołany wyrok SN z dnia 5 czerwca 2007 r., I PK 61/07, Lex nr 317787). Sąd I instancji przyjął zatem kwotę ryczałtu w wartościach podanych przez stronę powodową i zweryfikowanych przez biegłego jako podstawę zasądzenia należności z tego tytułu.

Kontynuując swoje rozważania Sąd I instancji ocenił sporządzoną w sprawie opinię biegłego uznając ją za wiarygodną, za wyjątkiem przyjęcia za podstawę wyliczenia zestawienia powoda i dokumentu w postaci realizacji zadania, przy czym w tym zakresie biegły działał w ramach określonej tezy dowodowej i było to związane z omówionym powyżej brakiem dokumentacji pracowniczej. Zarzuty stron dotyczyły kolejnych wersji wyliczeń, które miały na celu hipotetyczne ustalenie pokrycia ryczałtów za noclegi dietami, które nie stanowiły podstawy rozstrzygnięcia. Pozwany wnosił o przeliczenie należności, przy założeniu całej wypłaconej diety, przy czym był to przejaw jeszcze dalej idącego stanowiska strony pozwanej, która chciałaby zaliczyć na poczet ryczałtu nie tylko dietę w zakresie innych kosztów socjalnych, ale także dietę na zwiększone koszty żywienia, którą pozwany ustalił na wyższym poziomie niż ustawowy. Z tych względów Sąd nie uwzględnił wniosków stron o dopuszczenie dowodu z kolejnych wersji opinii i dokonał własnej oceny korzystności warunków wynagradzania w ramach wewnętrznej regulacji.

Kolejne zarzuty do opinii dotyczyły kwestii potrąceń dokonywanych z wypłacanych diet. Sąd Rejonowy przypomniał, że potrąceniu bez zgody pracownika podlegają tylko ściśle określone należności wymienione wyczerpująco w art. 87 § 1 k.p. Poza tym nie mogą być umorzone przez potrącenie wierzytelności, co do których potrącenie jest wyłączone przez przepisy szczególne. (art. 505 pkt. 4 kc.). Podnoszone przez pozwaną kwestie potrącenia wynagrodzenia za przekroczenie limitów rozmów telefonicznych, nie mieściły się w tym katalogu, a zatem mogły być potrącone jedynie, gdyby pracownik wyraził na to zgodę na piśmie. Przepis art. 91 k.p. dla potrącenia z wynagrodzenia za pracę wymaga zgody pracownika wyrażonej na piśmie, przy czym nie może to być zgoda blankietowa.

Sąd Rejonowy zwrócił uwagę, że w przypadku A. P. (1) w toku procesu w piśmie z dnia 24 marca 2015 roku doszło do modyfikacji powództwa poprzez jego rozszerzenie. Strona pozwana podniosła zarzut przedawnienia. W związku z powyższym Sąd zasądził z tego tytułu na rzecz powoda jedynie kwoty za okresy wynikające z opinii biegłego, które nie były kwestionowane przez powoda (w pozwie powód przyjął szacunkowe wartości i odbywanie podróży w każdym miesiącu, co nie znalazło potwierdzenia w dokumentacji), za okres od 1 marca 2010 r. (powód modyfikując powództwo podał tą datę, jako datę początkową żądania, jednakże pierwotna opinia biegłego uwzględniała roszczenia od 19 lutego 2010 r. i takiej kwoty uwzględniającej tą datę ostatecznie powód żądał), przyjmując jednak kwoty z pozwu, za wyjątkiem marca 2010 r, gdyż z opinii biegłego wynikała kwota 1853,86 zł – wyliczona od dnia 1 marca 2010 r.

Sąd I instancji zważył, że roszczenia ze stosunku pracy ulegają przedawnieniu z upływem 3 lat od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne (art. 291 § 1 kp)

Roszczenia przedawnionego nie można dochodzić, chyba że ten, przeciwko komu roszczenie przysługuje, zrzeka się korzystania z przedawnienia; zrzeczenie dokonane przed upływem przedawnienia jest nieważne (art. 292 kp)

Bieg przedawnienia przerywa się:

- 1) przez każdą czynność przed właściwym organem powołanym do rozstrzygnięcia sporów lub egzekwowania roszczeń przedsięwziętą bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia,
- 2) przez uznanie roszczenia.

Po każdym przerwaniu przedawnienia biegnie ono na nowo.

Roszczenie pracownika o wynagrodzenie staje się wymagalne w dniu, w którym powinna nastąpić jego wypłata. Sąd Rejonowy powołał pogląd wyrażony w wyroku SN z dnia 16 listopada 2010 r. sygn. akt I PK 79/10 LEX nr 725007, w myśl którego pozew, w którym powód (świadomie lub nieświadomie) nie wystąpił z całym przysługującym mu w stosunku do pozwanego żądaniem nie przerywa biegu przedawnienia co do tej części roszczenia w znaczeniu materialnoprawnym, która pozostała poza żądaniem tego pozwu. Przerwanie biegu przedawnienia (art. 295 § 1 k.p.) dotyczy tej części roszczenia w znaczeniu materialnoprawnym, która została zgłoszona - w pozwie lub w piśmie rozszerzającym powództwo - zarówno co do samego żądania (art. 187 § 1 pkt 1 k.p.c.), jak i jego podstawy faktycznej / tak SN w wyroku z dnia 10 stycznia 2007 r, III PK 90/06, OSNP 2008/11-12/155/.

Do czynności, których dokonanie przerywa bieg przedawnienia, należą w szczególności wytoczenie powództwa przed sądem albo rozszerzenie powództwa w toku postępowania (decyduje przy tym data wniesienia pozwu do sądu lub data wniesienia do sądu pisma procesowego zawierającego rozszerzenie powództwa, a nie data jego doręczenia stronie pozwanej; jeżeli natomiast rozszerzenie powództwa następuje podczas rozprawy w obecności pozwanego - decyduje chwila złożenia ustnie do protokołu rozprawy stosownego oświadczenia powoda lub jego pełnomocnika o rozszerzeniu powództwa). Wniesienie pozwu przerywa bieg przedawnienia tylko co do roszczeń objętych żądaniem pozwu, ponieważ sąd nie może wyrokować co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem ani zasądzać ponad żądanie (art. 321 § 1 k.p.c.). Ta ostatnia zasada dotyczy także postępowania odrębnego w sprawach z zakresu prawa pracy, ponieważ z dniem 5 lutego 2005 r. - w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o zmianie ustawy Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 172, poz. 1804) - doszło do zmiany treści art. 477 ze zn. 1 § 1 k.p.c., który przed nowelizacją przewidywał obowiązek sądu pracy orzekania z urzędu o roszczeniach, które wynikały z faktów przytoczonych przez pracownika, także wówczas, gdy roszczenie nie było objęte żądaniem pracownika lub gdy było zgłoszone w rozmiarze mniejszym niż usprawiedliwiony wynikiem postępowania.

Przerwanie biegu przedawnienia następuje przez wytoczenie powództwa spełniającego wymagania przewidziane w art. 187 § 1 k.p.c. Na powództwo składa się zatem nie tylko dokładnie określone żądanie (np. o świadczenie pieniężne, w szczególności o zapłatę określonej kwoty), ale także przytoczenie okoliczności faktycznych uzasadniających to żądanie (np. z jakich przyczyn faktycznych powód domaga się zapłaty tej kwoty). Każdego rodzaju żądanie będące przedmiotem powództwa musi mieć uzasadnienie w przytoczonych przez powoda okolicznościach faktycznych. Bez ich przytoczenia i udowodnienia nie jest możliwe uwzględnienie przez sąd żądania, z którym występuje powód. Roszczenie, o którym ma orzec sąd, składa się zatem nie tylko z samego żądania (art. 187 § 1 pkt 1 k.p.c.), ale także z jego podstawy faktycznej (art. 187 § 1 pkt 2 k.p.c.). W podsumowaniu powyższych rozważań prawnych Sąd wskazał, że powód- działając przez profesjonalnego pełnomocnika wystąpił z pozwem w zakresie ryczałtów za noclegi w dniu 10 kwietnia 2013 r. Natomiast do rozszerzenia powództwa doszło w dniu 24 marca 2015 r. Przyjmując daty wymagalności roszczeń za 2010 i 2011 r., roszczenia uległy przedawnieniu, także w zakresie odsetek ustawowych.

W zakresie żądania zasądzenia odsetek sąd I instancji powołał art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 300 k.p., art. 359 § 1 k.c. i art. 476 k.c. Uznał, że zobowiązanie pozwanej do zapłaty ryczałtu miało charakter terminowy i stawało się wymagalne zgodnie z 13 pkt 3 i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz. U. z 2002 r., nr 236, poz. 1991 ze zm.) po upływie 14 dni do dnia zakończenia podróży służbowej.

Sąd I instancji oddalił powództwo w pozostałym zakresie – co do różnicy między kwotami określonymi w pozwie wraz z ustawowymi odsetkami, a wyliczeniem biegłego, wobec ostatecznego sprecyzowania powództwa w tym kształcie

oraz w zakresie objętym przedawnieniem, o czym była mowa powyżej. Wobec uwzględnienia roszczeń o ryczałty brak było podstaw do rozpatrywania zasadności roszczeń ewentualnych zgłoszonych przez pełnomocnika powoda w toku procesu.

O kosztach procesu Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 98 kpc, obciążając nimi pozwanego w całości, w zakresie roszczeń W. W. i G. J.. Na koszty procesu w niniejszej sprawie złoży się koszty zastępstwa procesowego pełnomocnika powoda w kwocie 2700 zł (§ 11 ust. 1 pkt 2 w związku z § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U.2013 poz 490), biorąc pod uwagę łączną wartość przedmiotu sporu.

Natomiast w stosunku do A. P. (1) Sąd I instancji orzekł o kosztach procesu na podstawie art. 100 kpc, stosując zasadę stosunkowego rozliczenia kosztów. Łączne koszty zostały ustalone na kwotę 3600 zł (§ 11 ust. 1 pkt 2 w związku z § 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U.2013 poz. 490, § 12 ust. 1 pkt. 2 w związku z § 6 pkt. 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 461 t.j.). Stowarzyszenie działające na rzecz powoda A. P. (1) wygrało proces w 81 %, zatem pozwany winien ponieść koszty w wysokości 2916 zł, a poniósł 1800 zł, zatem różnicę należało zasądzić na rzecz powoda .

Zgodnie z art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. nr 167/05, poz. 1398 ze zm.), kosztami sądowymi, których strona nie miała obowiązku uiścić, Sąd w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji obciąży przeciwnika, jeżeli istnieją do tego podstawy, przy odpowiednim zastosowaniu zasad obowiązujących przy zwrocie kosztów procesu. Sąd Rejonowy miał na względzie treść uchwały Sądu Najwyższego z dnia 5 marca 2007 roku (I PZP 1/07, OSNP 2007/19-20/269), zgodnie z którą Sąd w orzeczeniu kończącym w instancji sprawę z zakresu prawa pracy, w której wartość przedmiotu sporu nie przewyższa kwoty 50.000 złotych obciąży pozwanego pracodawcę na zasadach określonych w art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, kosztami sądowymi, których nie miał obowiązku uiścić pracownik wnoszący powództwo i nakazał pobrać od pozwanej Spółki na rzecz Skarbu Państwa kwotę 8319 złotych tytułem nieuiszczonej opłaty od pozwów (2714 zł od roszczenia W. W., 4162 zł od roszczenia G. J., 1443 zł od A. P. (1)).

Na podstawie art. 83 ust. 2 w zw. z art. 113 cytowanej ustawy Sąd Rejonowy nakazał pobrać od pozwanej Spółki na rzecz Skarbu Państwa kwotę 3780 złotych tytułem poniesionych przez Skarb Państwa tymczasowo wydatków w postaci kosztów wynagrodzenia biegłego za sporządzane opinie pisemne.

Rozstrzygnięcie o rygorze natychmiastowej wykonalności zapadło na podstawie w art. 4772§ 1 kpc. Zgodnie z brzmieniem powołanego przepisu Sąd zasądzając należność pracownika w sprawach z zakresu prawa pracy, z urzędu nadaje wyrokowi przy jego wydaniu rygor natychmiastowej wykonalności w części nieprzekraczającej jednomiesięcznego wynagrodzenia pracownika.

Sąd Rejonowy pominął składane do akt orzecznictwo innych sądów, z uwagi na brak związania ich treścią w zakresie orzekania. Oddalił również wnioski o zawieszenie postępowania do czasu rozstrzygnięcia skarg kasacyjnych w innych sprawach dotyczących ryczałtów za noclegi z uwagi na brak podstaw prawnych określonych w art. 177 kp, bowiem rozstrzygnięcie tego postępowania nie było – w jego ocenie - uzależnione od tamtych postępowań. Ponadto Sąd I instancji nie uwzględnił wniosku pozwanego o zwrócenie się do Trybunału Sprawiedliwości UE, uznając, iż pytania, na które miałyby odpowiedzieć Trybunał zostały rozstrzygnięte w orzecznictwie SN w stopniu umożliwiającym wydanie orzeczenia.

Apelację od powyższego wyroku wniosła strona pozwana, zaskarżając go na podstawie art. 367 § 1 i 2 k.p.c., art. 368 § 1 i 2 k.p.c. oraz art. 369 § 1 k.p.c., w zakresie pkt I, II, III, V, VI i VII. Zaskarżonemu wyrokowi zarzucono:

w zakresie dokonanej przez sąd I Instancji oceny posiadania przez stronę powodową tj. Stowarzyszenie (...) zdolności sądowej i braku oceny, czy wobec podniesionych przez stronę pozwaną zarzutów podmiot ten posiada legitymację procesową czynną do występowania w sprawie:

1. naruszenie art. 173, 178 § 1 Konstytucji RP oraz art. 1 § 2 ustawy prawo o ustroju sądów powszechnych, art. 2 i art. 199 § 1 ust. 3 k.p.c. poprzez w istocie uchylenie się od obowiązku merytorycznego rozpoznania zarzutu o braku zdolności sądowej powoda podniesionego przez pozwaną i jego oddalenie bez zbadania merytorycznych podstaw i w konsekwencji brak odrzucenia powództwa lub jego oddalenia z uwagi na brak legitymacji procesowej czynnej, pomimo iż powód – Stowarzyszenie (...) nie posiada zdolności do występowania w niniejszej sprawie, albowiem w sposób pozorny powołuje się na swoją odrębność prawną od przedsiębiorcy – radcy prawnego R. W. stanowiąc w rzeczywistości część przedsiębiorstwa założonego i prowadzonego przez niego w celu prowadzenia działalności gospodarczej i osiągania zysków. Poprzez złożone wnioski dowodowe, które zostały przez sąd oddalone wobec oparcia się wyłącznie na stronie formalnej, bez merytorycznego rozpoznania, pozwana zamierzała wykazać, iż:

- przedmiotowe stowarzyszenie jest w rzeczywistości prowadzone i zarządzane przez przedsiębiorcę radcę prawnego R. W. i realizuje jego cele gospodarcze;
- decyzje dotyczące stowarzyszenia zapadają u przedsiębiorcy R. W., a osoby formalnie zasiadające w strukturach stowarzyszenia działają w sposób pozorny jako członkowie najbliższej rodziny ww.;
- przedsiębiorstwo stowarzyszenia prowadzi działalność gospodarczą i osiąga z niej zyski;
- sprawa nie jest prowadzona non profit przez stowarzyszenie, albowiem z tytułu prowadzenia przedmiotowej sprawy ww. przedsiębiorstwo zagwarantowało sobie wynagrodzenie od pracowników, na rzecz których działa;
- pracownicy pozwanej zostali „zwerbowani” przez przedsiębiorcę w ramach zorganizowanej akcji przeciwko pozwanej, a udział w sprawie stowarzyszenia wynika jedynie z powodu uniknięcia obowiązku uiszczenia wpisu sądowego i odpowiedzialności za wynik sprawy;
- odrębność prawną stowarzyszenia ma charakter pozorny i w rzeczywistości została nadużyta dla celów działalności przedsiębiorcy;
- w konsekwencji stowarzyszenie nie posiada zdolności sądowej do występowania w sporze;

2. naruszenie art. 2 ust 1 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. 1989, Nr 20, poz. 104 ze zm.) w zw. z art. 8 k.p.c., 462 k.p.c. i art. 5 k.c. mających istotny wpływ na wynik sprawy poprzez nadużycie formy prawnej stowarzyszenia przez powodową organizację pozarządową tj. wykorzystanie prawa do założenia stowarzyszenia w celu sprzecznym ze społeczno-gospodarczym celem stowarzyszenia oraz zasadami współzycia społecznego. Powodowa organizacja pozarządowa była założona i kierowana bezpośrednio przez R. W., a obecnie E. W., którzy korzystając z możliwości zwolnienia stowarzyszenia z ponoszenia opłat sądowych czerpią korzyści z prowadzonych postępowań. Strona pozwana wskazywała, że jest to działanie wskazujące motyw zysku z pokrzywdzeniem wierzycieli, którzy nie mogą dokonać zaspokojenia z majątku organizacji powodowej, którego nie posiada. W aktach rejestrowych powodowej organizacji znajdują się postanowienia o wszczętej egzekucji i bezskutecznej próbie jej przeprowadzenia ze strony pięciu wierzycieli, których liczba rośnie. Jest to działanie jawnie sprzeczne z społeczno-gospodarczym celem stowarzyszenia oraz zasadami współzycia społecznego. Jest to nadto sprzeczne z niezarobkowym charakterem działalności stowarzyszenia, które w przypadku organizacji powodowej deklarowało brak prowadzenia jakiejkolwiek działalności zarobkowej i stanowisko to podtrzymuje w toku procesu (pismo powoda z 13 maja 2015 r.). Członkowie stowarzyszenia przystępując do aktywnej realizacji zamierzonych celów i z powołaniem się na nie, m.in. w postępowaniu sądowoadministracyjnym, powinni liczyć się z obowiązkiem ponoszenia kosztów sądowych i przeznaczyć odpowiednie środki na ich pokrycie (wyrok NSA z 13 lutego 2009 r., II OZ 133/09).

3. naruszenie art. 233 k.p.c. poprzez dowolną a nie swobodną ocenę bez przeprowadzenia jakiegokolwiek postępowania dowodowego w przedmiocie braku zdolności procesowej powoda Stowarzyszenia (...) tj. weryfikacji czy rzeczywistym powodem w sprawie jest umocowany pełnomocnik R. W. prowadzący działalność gospodarczą pod nazwą Kancelaria Rady Prawnego R. W., której częścią składową (mimo pozornej odrębności) jest Stowarzyszenie (...). Skarżący twierdził, że na podstawie akt rejestrowych organizacji powodowej ustalono, że R. W. był założycielem organizacji powodowej i pełnił funkcję prezesa stowarzyszenia. Obecnie funkcję tę pełni E. W.. W ocenie pozwanej żadna z okoliczności podniesiona we wniosku o odrzucenie pozwu pozwanej nie była przedmiotem jakiegokolwiek postępowania dowodowego.

4. naruszenie przepisów postępowania cywilnego, które to naruszenie miało istotny wpływ na wynik sprawy, art. 379 pkt 2 k.p.c., przez brak jego zastosowania tj. nie zostało przeprowadzone żadne postępowanie dowodowe celem weryfikacji tak istotnej okoliczności jak prawidłowe określenie rzeczywistej strony powodowej i zbadanie zdolności procesowej Stowarzyszenia (...). Skarżący stwierdził, że w realiach postępowania art. 379 pkt 2 k.p.c. jest artykułem martwym, bez rzeczywistej treści prawnej, skoro sąd dokonuje oceny zdolności procesowej jedynie przez pryzmat formalnego istnienia danego podmiotu prawnego - zarejestrowania w Krajowym Rejestrze Sądowym w oderwaniu od stanu faktycznego sprawy i art. 5 k.c.

W zakresie przepisów prawa materialnego, zarzucono naruszenie:

1. art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców w związku z art. 77⁵ § 1, 3, 4 i 5 k.p. poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, iż przepisy te w zakresie zwrotu kosztów noclegu kierowcy przebywającego w podróży służbowej odsyłają do § 9 ust. 1, 2 i 4 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (dalej rozporządzenie (...)) w sprawie należności z tytułu podróży poza granicami kraju) w związku z art. 8 pkt 8 Rozporządzenia (WE) nr 561/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 r. w sprawie harmonizacji niektórych przepisów socjalnych odnoszących się do transportu drogowego oraz zmieniające rozporządzenia Rady (EWG) nr 3821/85 i (WE) 2135/98, jak również uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 3820/85 (Tekst mający znaczenie dla (...)) i mogą stanowić podstawę prawną dochodzenia roszczeń, od pracodawców sektora prywatnego, w sytuacji gdy prawidłowa interpretacja zapisów wskazuje, iż adresatem tej normy prawnej są wyłącznie jednostki sektora publicznego, a pracodawcy prywatni korzystają z uprawnienia do uregulowania tych kwestii w ramach uregulowań wewnątrzzakładowych;

2. art. 77⁵ § 1, 3, 4 i 5 k.p. poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, pracownik, pomimo, iż w okresie do 3 kwietnia 2010 r. nie był w podróży służbowej uprawniony jest do świadczeń z tytułu podróży służbowej;

3. § 2 ust. 1 lit. b w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju poprzez ich zastosowanie w niniejszej sprawie, podczas gdy w stosunku do prywatnych przedsiębiorców, pracodawców innych niż sfera budżetowa, kodeks pracy w treści art. 77⁵ § 3, 4 i 5 nie pozwala na stosowanie przepisów wspomnianego rozporządzenia;

4. § 15 pkt 1-3 Regulaminu Wynagradzania z dnia 1 kwietnia 2010 r. (wraz z kolejnymi Aneksami) obowiązującego w spółce (...) sp. z o.o. a także zapisów Porozumienia z dnia 14 września 2010 r. zawartego pomiędzy Pracodawcą a związkami zawodowymi oraz porozumień zawartych ze związkami zawodowymi w dniu 18 listopada 2009 r., 3 grudnia 2010 r. i 27 lutego 2012 r. w związku z art. 65 k.c. poprzez ich błędną interpretację i brak zastosowania w sprawie, a w konsekwencji błędne uznanie, iż:

a. zawarte w nich uregulowania nie mają w myśl przepisu art. 77⁵ k.p. pierwszeństwa przed zapisami przepisów powszechnie obowiązujących i nie mają zastosowania w niniejszej sprawie,

b. pracodawca nie wypłacał pracownikom świadczenia stanowiącego ryczałt za nocleg, podczas gdy prawidłowa interpretacja regulacji wewnątrzzakładowych tj. Regulaminów oraz porozumień ze związkami zawodowymi prowadzić winna do wniosku iż w ramach przepisów wewnątrzzakładowych w sposób korzystniejszy niż w przepisach powszechnie obowiązujących uregulowano także problematykę zwrotu kosztów noclegów w ramach jednolitego świadczenia z tytułu diety obejmującej zarówno zwiększone koszty wyżywienia jak inne koszty socjalne - w tym ryczałt za nocleg,

c. a także poprzez pominięcie przez sąd zgodnie wyrażonej woli stron stosunku pracy wyrażonej na etapie zawarcia umowy o pracę, którą to wolą było objęcie świadczeniem przewidzianym w § 15 regulaminu wynagradzania i porozumieniach związkowych w sposób korzystniejszy niż w przepisach powszechnie obowiązujących także zwrotu kosztów noclegów w ramach jednolitego świadczenia z tytułu diety obejmującej zarówno zwiększone koszty wyżywienia jak inne koszty socjalne - w tym ryczałt za nocleg;

5. art. 77⁵ § 3 k.p. poprzez jego błędną wykładnię skutkującą uznaniem, iż pracownikowi należy się ryczałt za nocleg w podróży służbowej nawet w sytuacji, w której strony stosunku pracy ustaliły, że pracownik z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju, otrzymuje przewidziane w regulaminie wynagradzania świadczenie zawierające ryczałt za nocleg wynikający z ww. rozporządzenia.

6. art. 8 pkt 8 Rozporządzenia (WE) nr 561/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 r. w sprawie harmonizacji niektórych przepisów socjalnych odnoszących się do transportu drogowego oraz zmieniające rozporządzenia Rady (EWG) nr 3821/85 i (WE) 2135/98, jak również uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 3820/85 poprzez błędną jego interpretację i uznanie, iżienne okresy odpoczynku – nocleg i skrócone tygodniowe okresy odpoczynku – nocleg nie mogą być wykorzystywane w pojeździe;

7. § 9 ust. 1, 2 rozporządzenia (...) w sprawie należności z tytułu podróży poza granicami kraju, stanowiącego, iż za nocleg przysługuje pracownikowi zwrot kosztów w wysokości stwierdzonej rachunkiem hotelowym, w granicach ustalonego na ten cel limitu określonego w załączniku do rozporządzenia poprzez jego błędną wykładnię skutkującą uznaniem, iż pracownikowi przysługuje roszczenie o ryczałt za nocleg także w sytuacji, kiedy w rzeczywistości nie poniósł żadnych kosztów noclegu;

8. art. 94 pkt 9a k.p. w zw. z art. 281 pkt 6 k.p. w zw. z art. 6 k.c. i 300 k.p. poprzez błędną ich interpretację i błędne oraz niczym nieuzasadnione uznanie, iż pracodawca naruszył ciężące na nim obowiązki w zakresie prowadzenia dokumentacji w sprawach związanych ze stosunkiem pracy w sytuacji, gdy pracodawca przedłożył do akt sprawy kompletne i pełne akta osobowe kierowcy, wydruki z prowadzonej elektronicznie ewidencji czasu pracy kierowcy oraz karty realizacji przez kierowcę zadań transportowych, a to pracownik nie złożył do akt sprawy będącej w jego wyłącznej dyspozycji indywidualnej karty kierowcy wydawanej mu przez Wytwórnię (...) na podstawie ustawy o systemie tachografów cyfrowych z dnia 29 lipca 2005 r.;

9. art. 94 pkt 9a k.p. stanowiącego, że pracodawca ma prowadzić dokumentację w sprawach związanych ze stosunkiem pracy oraz akta osobowe pracowników przez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że przepis ten nakłada na pracodawcę również obowiązek dokumentowania miejsc spędzania noclegu przez pracownika oraz, że na pozwanej ciąży obowiązek ich wykazania, pomimo że nie wynika to z tego przepisu a sąd nie wskazał, że przepis nakładający taki obowiązek istnieje;

10. art. 6 k.c. w zw. z art. 94 pkt 9a k.p. polegające na ich błędnej wykładni i w konsekwencji uznaniu, iż pomimo złożenia w toku postępowania wszelkich wymaganych przez prawo dokumentów związanych ze stosunkiem pracy stron, do których sporządzenia zobowiązana była pozwana sąd uznał, iż to na pozwanej a nie powodzie ciąży ciężar dowodu wykazania miejsc spędzenia noclegów przez pracownika;

11. art. 91 k.p. stanowiącego, że należności inne, niż wymienione w art. 87 § 1 i 7 mogą być potrącane z wynagrodzenia pracownika tylko za jego zgodą wyrażoną na piśmie, poprzez jego błędną wykładnię skutkującą uznaniem przez Sąd, że potrącenia wynagrodzenia za przekroczenie limitów rozmów telefonicznych dokonywane przez pozwaną nie mogą być skuteczne wobec braku pisemnej zgody pracownika na każdorazowe dokonywanie tych potrąceń;

12. art. 241¹² i 241¹³ § 2 k.p. poprzez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie w kontekście uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 19 listopada 2008 r. II PZP 11/08 i treści porozumienia związkowego z 2009 r. i późniejszych porozumień;

13. art. 481§1 k.c. w zw. z art. 300 k.p. w zw. z art. 476 k.c. poprzez ich nieprawidłową interpretację i uznanie, iż istniało zobowiązanie do wypłaty ryczałtu, które miało charakter terminowy i stawało się wymagalne w datach określonych w wyroku;

W zakresie przepisów postępowania zarzucono następujące naruszenia mające, zdaniem pozwanej, istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku:

1. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granicy swobodnej oceny dowodów wyznaczonej logicznym rozumowaniem i zasadami doświadczenia życiowego oraz nierozważenie wszystkich okoliczności sprawy i w konsekwencji:

a. pominięcie treści opinii uzupełniającej biegłego L. S. z dnia 15 maja 2015 r. z której wynika, że powodom wypłacano diety zagraniczne w wysokości znacznie wyższej, niż należności wynikające z minimalnych diet i ryczałtu obowiązujących w kraju (I wariant), a także wyższej, niż należności wynikające z minimalnej diety krajowej i ryczałtu za nocleg wg § 9 rozporządzenia (...) w sprawie należności z tytułu podróży poza granicami kraju (II wariant);

b. błędne ustalenia w zakresie sposobu odbywania przez pracowników noclegów jak i miejsc noclegów w sytuacji, gdy ustaleń tych nie potwierdzają żadne dowody zgromadzone w tej sprawie, a opinia biegłego z zakresu rachunkowości opiera się jedynie na twierdzeniach powodów zawartych w pozwach. W tym zakresie, w ocenie skarżącego – tez zawartych w pozwach nie potwierdza żaden dowód przedstawiony przez powoda;

c. nieszczęstronną ocenę zgromadzonego materiału dowodowego poprzez:

- pominięcie treści zeznań świadka A. G. (2), z których wynika, że:

„ poczynszy od 2010 r. i w późniejszych porozumieniach określone są dwa składniki dotyczące regulacji tych należności. Są podane dwie kwoty. Mniejsza kwota, która stanowi 1/3 całej sumy, służy na pokrycie zwiększonych kosztów żywienia w czasie podróży, a 2/3 kwoty określona jako inne koszty socjalne, stanowi pokrycie ryczałtów za noclegi. Podobne proporcje zawarte są w porozumieniach późniejszych, które są w formie aneksu i są ustalone ze związkami zawodowymi (załączony do akt sprawy protokół z przesłuchania A. G. (2) sygn. akt IV P 1068/12)

- pominięcie zeznań A. K., z których wynika, iż: „ regulamin z kwietnia 2010 roku był uzgodniony ze związkami zawodowymi. Jeśli chodzi o to, co obejmuje druga część diety, to były na ten temat rozmowy w trakcie negocjacji ze związkami. Ustalono, że są to koszty pryszniców, toalet, noclegów i innych kosztów socjalnych. Uważam, że kierowcy mają świadomość, co obejmuje dieta (załączony do akt sprawy protokół z przesłuchania A. K., sygn. akt IV P 1151/12),

- pominięcie zeznań P. P., z których wynika, iż: „ dieta była przeznaczona na wyżywienie kierowcy i inne wydatki socjalne. Ryczałtowo obejmowała nocleg oraz inne np. prysznic (załączony do akt sprawy protokół z przesłuchania P. P. sygn. akt IV Po 50/13);

d. błędne przyjęcie, iż zapis regulaminu wynagradzania dotyczący rzeczywiście dokonywanej wypłaty diety obejmującej także inne koszty socjalne nie stanowi świadczenia zawierającego w swej treści ryczałt za noclegi;

e. błędne uznanie, iż zawarte w przepisach wewnętrznych uregulowanie w zakresie zwrotu kosztów podróży obejmujące zwrotu kosztów noclegu ogólnie określona przez pracodawcę dieta na kwotę 38/42 euro nie może być przyjęta jako uregulowanie bardziej korzystne niż powszechnie obowiązujące przepisy,

f. brak jakiegokolwiek ustalenia stanu faktycznego w zakresie miejsc odbywania noclegu i przyjęcie ilości i miejsc noclegów wskazanych przez powoda w pozwie, bez jakichkolwiek dowodów potwierdzających powyższe twierdzenia;

g. przyjęcie, że niezależnie od przyjętej wersji wyliczeń przez biegłego - w każdej z nich występowała „niedopłata” świadczeń w porównaniu z wysokością ryczałtu naliczonego według zasad z rozporządzenia wykonawczego;

h. przyjęcie, iż pozwana nie przedstawiła pełnej dokumentacji dotyczącej odbywanych przez pracownika podróży służbowych;

2. naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granicy swobodnej oceny dowodów wyznaczonej logicznym rozumowaniem i zasadami doświadczenia życiowego oraz nie rozważenie wszystkich okoliczności sprawy i w konsekwencji pominięciu przy orzekaniu następujących okoliczności, które mają istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia:

a. pracownicy od samego początku zatrudnienia tj. od wielu lat poprzedzających wystąpienie z roszczeniem wiedzieli, iż noclegi spędzać będą w kabinie pojazdu i stan ten akceptowali, jako jeden z warunków zatrudnienia, a w toku świadczenia pracy nigdy nie zgłaszali w tym zakresie zarzutów, co wynika z ich zeznań: przy zawieraniu umowy o pracę wiedziałem, że będę spał w samochodzie” (zeznania A. P. (1), rozprawia z dnia 9 września 2013 r.) oraz „wiedziałem jakie warunki będą zapoznając się z pracą z ND” (zeznania G. J., rozprawia z dnia 17 maja 2013 r.);

b. pracownicy od samego początku zatrudnienia wiedzieli, iż określona w aktach wewnętrznych „dieta” stanowić będzie kompleksowy zwrot wszystkich kosztów podróży, a w toku świadczenia pracy nigdy nie zgłaszali w tym zakresie zarzutów, a zgłosili je dopiero po zakończeniu stosunku pracy traktując „zwrot” kosztów noclegów jako dodatkowe wynagrodzenie;

c. pracownicy nigdy nie ponieśli, ani nawet nie zamierzali ponieść kosztów noclegów, a obecne roszczenia zgłoszone po zakończeniu stosunku pracy traktując „zwrot” kosztów noclegów jako dodatkowe wynagrodzenie,

d. pracownicy w toku świadczenia pracy, niezależnie od wypłacanej im diety stanowiącej kompleksowe rozliczenie wszystkich kosztów podróży otrzymywali zwrot wszystkich udokumentowanych kosztów związanych z korzystaniem z toalet, pryszniców itp.,

e. wszystkie pojazdy wykorzystywane przez pozwaną mają w ramach fabrycznego wyposażenia miejsce do spania dopuszczone do użytkowania i spełniające wymogi prawa o czym świadczą dokumenty fabryczne pojazdów złożone do akt sprawy,

f. żaden z aktów prawnych nie definiuje warunków socjalnych jakim mają odpowiadać miejsca noclegów pracowników,

g. kierowcy zatrudnieni w (...) sp. z o.o. korzystają na obszarze Unii Europejskiej z nowoczesnych i specjalistycznych baz transportowych N. D. wyposażonych w pełen węzeł sanitarny, kuchnie wyposażone w sprzęty gospodarstwa domowego oraz miejsca odpoczynku. Bazy transportowe pozwalają wszystkim kierowcom na pełną regenerację sił fizycznych i psychicznych przed kolejnym dniem pracy,

h. roszczenie objęte sporem wygenerowane zostało dopiero po ustaniu stosunku pracy i nie zmierza do uzyskania rekompensaty poniesionych kosztów, tylko ma stanowić dodatkowe wynagrodzenie ze stosunku pracy;

3. naruszenie art. 217 k.p.c. w zw. art. 227 k.p.c. poprzez oddalenie wniosku pozwanej o wystąpienie na podstawie art. 267 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z pytaniem prawnym dotyczącym interpretacji przepisów mających kluczowy wpływ na rozstrzygnięcie sprawy;

4. naruszenie art. 217 kpc w zw. z art. 227 kpc w zw. z art. 278 § 1 kpc poprzez oddalenie wniosku pozwanej o zobowiązanie biegłego do dokonania ekonomicznej pozycji pracownika i odpowiedzi na pytanie o treści wskazanej w piśmie z dnia 25 listopada 2015 roku (wniosek dowodowy pozwanej);

5. naruszenie art. 217 kpc w zw. z art. 227 kpc poprzez oddalenie wniosku pozwanej o dopuszczenie dowodów z opinii biegłych wydanych w analogicznych sprawach toczących się przeciwko pozwanej na okoliczność potwierdzenia tezy pracodawcy, że przewidziane przez pracodawcę w ramach wewnętrznych uregulowań regulaminowych uprawnienia pracownika do zwrotu należności z tytułu kosztów podróży były korzystniejsze niż uprawnienia, które wynikają z przepisów powszechnie obowiązujących, a także na okoliczność wykazania, iż na podstawie obowiązującego w Spółce w spornym okresie czasu regulaminu wynagradzania pracownikowi przyznana została stała, niezależna od kraju podróży kwota należna na pokrycie kosztów za każdy dzień pobytu poza terenem kraju, zawierająca również ryczałt za nocleg, korzystniejsza niż świadczenie wynikające z powszechnie obowiązujących przepisów;

6. naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. poprzez brak w treści uzasadnienia orzeczenia sądu elementów koniecznych, umożliwiających dokonanie oceny toku wyводу sądu, które doprowadziły do wydania orzeczenia, w szczególności poprzez brak odniesienia się w stopniu wystarczającym do przyczyn, z jakich sąd pominął zeznania świadków w niniejszej sprawie, a także dał wiarę powodowi w zakresie ilości oraz miejsc spędzania przez niego noclegów w podróży służbowej;

7. naruszenie art. 173, 178 § 1 Konstytucji RP oraz art. 1 § 2 ustawy prawo o ustroju sądów powszechnych, art. 2 k.p.c. i w konsekwencji nierozpoznania przez sąd I instancji istoty sprawy, albowiem w praktyce sąd orzekający w I instancji nie zbadał podstawy materialnej pozwu, jak również skierowanych do niego zarzutów merytorycznych, a w swoim rozstrzygnięciu nie odniósł się do tego, co było przedmiotem sprawy, albowiem uzasadnienie zaskarżonego wyroku nie stanowi wyrazu zindywidualizowanej oceny prawnej i ustaleń faktycznych w dokonanej przez niezawisły sąd w indywidualnie rozpoznawanej sprawie.

Mając na uwadze powyższe apelujący wniósł o :

I. zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w całości;

II. zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów procesu za obie instancje;

III. zwolnienie pozwanej z kosztów wpisu od apelacji, ponad uiszczoną kwotą wpisów – w przypadku uznania, iż nie wyczerpuje ona całości należnego wpisu.

IV. wystąpienie na podstawie art. 267 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z pytaniem o następującej treści:

„1. Czy interpretacja normy prawnej wynikającej z pozostałych w związku przepisów prawa krajowego w postaci art. 21a ustawy z 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców (Dz.U. poz. 1155, tekst jedn. z 2012 r.), art. 77⁵ § 2, 3 i 5 kodeksu pracy (Dz.U. nr 21, poz. 94 tekst jedn. z 1998 ze zm.), § 9 ust. 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz.U. nr 236, poz. 1991 ze zm.) – obowiązujący do 28 lutego 2013 r. oraz § 16 ust. 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz.U. z 2013 r., nr 167)

– obowiązujący od dnia 1 marca 2013 r. powodująca uznanie, że pracownikowi przedsiębiorcy spoza strefy budżetowej przysługuje zwrot kosztów noclegu na warunkach określonych w § 9 ust. 1-3 rozporządzenia z dnia 19 grudnia 2002 r. oraz w § 16 ust. 1-3 rozporządzenia z 29 stycznia 2013 r. w przypadku, gdy pracodawca (przewoźnik) zapewnił pracownikowi (kierowcy) bezpłatne miejsce do spania w kabinie samochodu nie stoi w sprzeczności z obowiązującym przepisem prawa unijnego tj. art. 8 ust. 8 (WE) nr 561/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006r. w sprawie harmonizacji niektórych przepisów socjalnych odnoszących się do transportu drogowego oraz zmieniające rozporządzenie Rady (EWG) nr 3821/85 (WE) 2135/98, jak również uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 3820/85 stanowiącym, że jeżeli kierowca dokona takiego wyboru,ienne okresy odpoczynku i skrócone tygodniowe okresy odpoczynku poza bazą można wykorzystywać w pojeździe, o ile posiada on odpowiednie miejsce do spania dla każdego kierowcy i znajduje się na postoju?

2. Czy interpretacja normy prawnej wynikającej z pozostałych w związku przepisów prawa krajowego w postaci art. 21a Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców (Dz. U. poz. 1155 tekst jedn. z 2012 r.), art. 77⁵ § 2, § 3 i § 5 kodeksu pracy (Dz. U. Nr 21, poz. 94 tekst jedn. z 1998 ze zm.), § 9 ust. 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz. U. Nr 236, poz. 1991 ze zm.) – obowiązujący do dnia 28 lutego 2013 r. oraz § 16 ust. 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz. 2013 Nr 167) - obowiązujący od dnia 1 marca 2013 r. powodująca uznanie, że pracownikowi przedsiębiorcy spoza strefy budżetowej przysługuje zwrot kosztów noclegu na warunkach określonych w § 9 ust. 1-3 rozporządzenia z dnia 19 grudnia 2002 oraz w § 16 ust. 1-3 rozporządzenia z dnia 29 stycznia 2013r. w przypadku, gdy pracodawca (przewoźnik) zapewnił pracownikowi (kierowcy) bezpłatne miejsce do spania w kabinie samochodu a w przepisach wewnętrzzakładowych zapewnił korzystniejsze finansowo niż w przepisach powszechnie obowiązujących zasady zwrotu pracownikowi kosztów podróży tj. przewidział z tytułu zwrotu kosztów podróży do wypłaty kwoty wyższe niż suma należnych minimalnych w świetle przepisów powszechnie obowiązujących diet międzynarodowych i kwot ryczałtu za nocleg, nie stoi w sprzeczności z obowiązującym przepisem prawa unijnego tj. art. 8 ust. 8 (WE) nr 561/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006r. w sprawie harmonizacji niektórych przepisów socjalnych odnoszących się do transportu drogowego oraz zmieniające rozporządzenie Rady (EWG) nr 3821/85 (WE) 2135/98, jak również uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 3820/85 stanowiącym, że jeżeli kierowca dokona takiego wyboru,ienne okresy odpoczynku i skrócone tygodniowe okresy odpoczynku poza bazą można wykorzystywać w pojeździe, o ile posiada on odpowiednie miejsce do spania dla każdego kierowcy i znajduje się na postoju?

3. czy w art. 8 (WE) nr 561/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 r. w sprawie harmonizacji niektórych przepisów socjalnych odnoszących się do transportu drogowego oraz zmieniające rozporządzenie Rady (EWG) nr 3821/85 (WE) 2135/98, jak również uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 3820/85 należy interpretować w ten sposób, iż jeżeli kierowca dokona takiego wyboru, okresy odpoczynku poza bazą, określone w art. 4 lit. f-i tego rozporządzenia, może wykorzystywać w pojeździe, o ile ma on odpowiednie miejsce do spania i znajduje się na postoju?";

V. dopuszczenie następujących dowodów zgłoszonych, w toku postępowania przed sądem I instancji, i oddalonych postanowieniem z dnia 25 listopada 2015 r.:

1. wystąpienie do Sądu Rejonowego dla Poznania – Nowe Miasto i W. w P., VIII Wydział Gospodarczy jako sądu rejestrowego prowadzącego akta dla Stowarzyszenia (...) przy ul. (...), (...)- (...) P. o nr KRS (...), a powoda w tej sprawie, o sporządzenie i przesłanie z akt rejestrowych ww. Stowarzyszenia kopii dokumentów do akt sprawy w postaci

- a. kompletnego wniosku o rejestrację ww. stowarzyszenia wraz ze wszystkimi załącznikami, a także dokumentami złożonymi w wyniku uzupełnienia braków formalnych,
- b. statutu ww. stowarzyszenia oraz wszystkich jego zmian,
- c. wszystkich protokołów z walnego zebrania członków ww. stowarzyszenia,
- d. listy członków założycieli ww. stowarzyszenia,
- e. kopii wszystkich sprawozdań złożonych przez ww. stowarzyszenie za wszystkie lata działalności,
- f. kopii zajęć komorniczych majątku ww. stowarzyszenia złożonych do akt sprawy

2. przesłuchanie w charakterze świadków członków założycieli oraz członków organów ww. stowarzyszenia tj.:

- a. Prezesa Zarządu – E. W., PESEL: (...),
- b. Członka Komisji Rewizyjnej – H. S. (1), PESEL: (...),
- c. Członka Komisji Rewizyjnej – H. S. (2), PESEL: (...),

na okoliczność ustalenia, czy działalność statutowa powoda polega w istocie na prowadzeniu działalności gospodarczej, jako części przedsiębiorstwa kancelarii radcy prawnego i jest przez niego zarządzana, oraz zobowiązanie ich do złożenia do akt sprawy wszystkich umów zawartych z pełnomocnikiem radcą prawnym R. W., których przedmiotem było ustalenie zasad wynagradzania za prowadzenie spraw Stowarzyszenia;

3. wystąpienie do Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Poznania – Stare Miasto P. B. o załączenie kopii akt wszystkich postępowań egzekucyjnych prowadzonych przeciwko powodowi (adres: ul. (...), (...)-(...) P.),
4. wystąpienie do Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym – G. i J. w P. II Wydział Cywilny o załączenie kopii akt o sygnaturze II Co 9300/13/1;
5. wystąpienie do Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym – P. (...) w P. A. P. (2) o załączenie kopii akt o sygnaturze Km 37/34 a także pozostałych postępowań egzekucyjnych prowadzonych przeciwko powodowi;
6. zobowiązanie powoda do przedłożenia do akt sprawy:
 - a. oświadczenia o wysokości wynagrodzenia uzyskanego przez radcę prawnego R. W. z tytułu prowadzenia spraw sądowych na rzecz stowarzyszenia począwszy od dnia 01 stycznia 2009 r. do chwili obecnej z rozbiciem na poszczególne miesiące,
 - b. rejestru VAT począwszy od dnia 01 stycznia 2009 r. do chwili obecnej z rozbiciem na poszczególne miesiące,
7. wystąpienie do Prezydenta Miasta P. o kopie wszystkich sprawozdań składanych przez ww. stowarzyszenie od początku jego powstania;
8. wystąpienie do:
 - a. Sądu Okręgowego w Warszawie Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów,

b. Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi,

c. Sądu Rejonowego w Zielonej Górze,

d. Sądu Rejonowego w środzie Wielkopolskiej,

e. Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu,

o udzielenie informacji o ilości postępowań (wraz z podaniem ich sygnatur) w których powód - stowarzyszenie występował z powództwami, począwszy od 2008 r., a także czy w tych postępowaniach w imieniu powoda występował radca prawny R. W.;

9. dopuszczenie dowodu z przesłuchania świadków wszystkich pracowników, których dotyczą postępowania wytoczone przez Stowarzyszenie przed Sądem w Zielonej Górze oraz w Ł. na rzecz których powód wytoczył powództwo z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, na okoliczność działania powodowego stowarzyszenia, potwierdzenia iż działalność powoda, jak się przypuszcza, polega w istocie na prowadzeniu wspólnie z R. W. działalności gospodarczej, oraz zobowiązanie tych pracowników ich do złożenia do akt sprawy wszystkich umów zawartych z powodem oraz radcą prawnym R. W., których przedmiotem było ustalenie zasad wynagradzania za prowadzenie sprawy;

VI. dopuszczenie dowodów z:

1. dokumentu opinii biegłego sądowego A. G. (3) wydanej w tożsamej sprawie toczącej się pomiędzy tymi samymi stronami będącej przedmiotem orzekania Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi XI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z sierpnia 2015 r. w sprawie o sygn. akt XI P 569/13;

2. dokumentu opinii biegłego sądowego A. G. (3) wydanej w tożsamej sprawie będącej przedmiotem orzekania Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi XI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z sierpnia 2015 r. w sprawie o sygn. akt XI P 697/13,

każdą ze wskazanych powyżej opinii na okoliczność potwierdzenia tezy pracodawcy, opartej na prostym matematycznym wyliczeniu opisanym w niniejszym piśmie procesowym pozwanej, że przewidziane przez pracodawcę w ramach wewnętrznych uregulowań regulaminowych uprawnienia pracownika do zwrotu należności z tytułu kosztów podróży były korzystniejsze niż uprawnienia które wynikają z przepisów powszechnie obowiązujących, a także na okoliczność wykazania, iż na podstawie obowiązującego w Spółce w spornym okresie czasu regulaminu wynagradzania pracownikowi przyznana została stała, niezależna od kraju podróży kwota należna na pokrycie kosztów za każdy dzień pobytu poza terenem kraju, zawierająca również ryczałt za nocleg, korzystniejsza niż świadczenie wynikające z powszechnie obowiązujących przepisów.

W odpowiedzi na apelację powód wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie od pozwanej na rzecz powodowej organizacji kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego przez radcę prawnego. Nadto wniósł o pominięcie wniosków dowodowych zgłoszonych przez pozwaną w apelacji jako nieistotnych dla rozstrzygnięcia oraz oddalenie wniosku pozwanej o wystąpienie z pytaniem prejudycjalnym do Trybunału Sprawiedliwości UE.

W toku postępowania apelacyjnego Sąd Rejonowy Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu, VIII Wydział Gospodarczy wszczął postępowanie przymuszające wobec Stowarzyszenia (...) w sprawie obowiązku jego wpisu do Rejestru Przedsiębiorców. Postanowieniami z dnia 2 marca 2017 r. (sygn. akt PO. VIII Ns-Rej. KRS (...)) i 8 sierpnia 2017 r. (sygn. akt PO. VIII Ns-Rej. KRS (...)) Sąd Rejonowy Poznań – Nowe Miasto i W., VIII Wydział Gospodarczy, nałożył na zarząd stowarzyszenia odpowiednio w osobie E. W. oraz R. W. grzywnę celem przymuszenia do dokonania wskazanego wpisu w związku z prowadzeniem działalności gospodarczej.

/postanowienia, k. 2178-2184 i k. 2185-2192/

Postanowieniem Sądu Okręgowego w Poznaniu, Wydział X Gospodarczy Odwoławczy, z dnia 17 października 2017 r., sygn. akt X Gz 820/17, uchylono w całości postanowienie z dnia 8 sierpnia 2017 r. i sprawę przekazano Sądowi Rejonowemu Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu do ponownego rozpoznania.

/postanowienie, k. 2193-2199/

Postanowieniem z dnia 28 maja 2018 r., sygn. akt PO. VIII Ns-Rej. KRS (...), Sąd Rejonowy Poznań – Nowe Miasto i W., VIII Wydział Gospodarczy, nałożył grzywnę na Zarząd Stowarzyszenia Towarzystwo (...) w osobie R. W..

/postanowienie, k. 2210-2221/

Postanowieniem Sądu Okręgowego w Poznaniu, Wydział X Gospodarczy Odwoławczy, z dnia 18 października 2018 r., sygn. akt X Gz 610/18 uchylono w całości postanowienie Sądu Rejonowego Poznań – Nowe Miasto i W. z dnia 28 maja 2018 r. i sprawę umorzono.

/postanowienie, k. 2227-2232/

Prawomocnym wyrokiem karnym z dnia 14 sierpnia 2018 r., sygn. akt III K 283/18, Sąd Rejonowy Poznań – Grunwald i Jeżyce w Poznaniu, III Wydział Karny, w sprawie E. W. oskarżonej o to, że:

1. wbrew obowiązki wynikającemu z ustaw podatkowych w okresie od grudnia 2012 r. do dnia 21 grudnia 2016 r. nie przechowywała jako Prezes Zarządu Stowarzyszenia (...), wystawiony na rzecz tego podmiotu rachunków oraz innych dokumentów - faktur VAT i paragonów dokumentujących rozliczenia z podmiotami działającymi na rzecz Stowarzyszenia (...) tj. o przestępstwo z art. 62 § 3 k.k.s.

2. wbrew obowiązki wynikającemu z ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, w okresie od stycznia 2010 r. do dnia 21 grudnia 2016 r. jako Prezes Zarządu Stowarzyszenia (...), nie prowadziła ksiąg tego podmiotu, który faktycznie prowadził działalność gospodarczą tj. o przestępstwo z art. 60 § 1 k.k.s.

3. wbrew obowiązki wynikającemu z ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, w okresie od stycznia 2010 r. do dnia 21 grudnia 2016 r. jako Prezes Zarządu Stowarzyszenia (...), dopuściła do nieprowadzenia ksiąg rachunkowych tego podmiotu, który faktycznie prowadził działalność gospodarczą tj. o przestępstwo z art. 77 pkt 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości

4. w okresie od stycznia 2010 r. do 21 grudnia 2016 r. działając jako Prezes Zarządu Stowarzyszenia (...) w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, w sytuacji grożącej niewypłacalnością tego stowarzyszenia, które zgodnie ze złożonymi do Urzędu Skarbowego P. deklaracjami podatkowymi CIT-8 za lata 2010-2016 nie osiągnęła żadnego przychodu w tym okresie, a prowadzone wobec Stowarzyszenia egzekucje komornicze umarzano z powodu ich bezskuteczności, ukrywała składniki majątku Stowarzyszenia (...) w postaci przychodów Stowarzyszenia wynikających z zasądzanych na rzecz Stowarzyszenia (...) kosztów zastępstwa procesowego poprzez ich nieewidencjonowanie; nie mogąc zaspokoić wszystkich wierzycieli spłacała z uzyskiwanych przez stowarzyszenie środków finansowych trzech swoich wierzycieli: radcę prawnego R. W., radcę prawnego S. J. (2) oraz (...) sp. z o.o. z s. w P. czym działała na szkodę wielu wierzycieli Stowarzyszenia (...): Wyższej Szkoły Logistyki z s. w P., M. S. (1), (...) S. - C. sp. j. z s. w W.; (...) sp. z o.o. z s. w B.; (...) sp. z o.o. z s. w S.; M. P.; (...) sp. z o.o. z s. w W.; Przedsiębiorstwa Handlowo - Usługowego (...) SA z s. w T.; (...) Wyższej Szkoły (...) w P.; (...) A. i M. S. (2) sp. j. z s. w S.; (...) SA z s. w N.; (...) SA z s. w P.; M. I.; (...) sp. z o.o. z s. w W.; (...) sp. z o.o. z s. w P.; B. (...) sp. z o.o. z s. w I.; J. D.; Sądu Okręgowego w Warszawie; (...) sp. z o.o. z s. w B.; T. C.; B. K.; (...) sp. z o.o. z s. w W.; (...) sp. z o.o. z s. w Ł.; (...) sp. z o.o. z s. w K.; Przedsiębiorstwa (...) . sp. z o.o. z s. w G.; T. (...) - (...) sp. z o.o. z s. w Z., udaremniając ich zaspokojenie tj. o przestępstwo z art. 300 § 3 k.k. w zw. z art. 300 § 1 k.k. i art. 302 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k.;

orzekł w następujący sposób:

1. oskarżoną E. W. uznał za winną popełnienia czynu opisanego wyżej w pkt. 1 tj. występku z art. 62 § 3 k.k.s. i za to na podstawie art. 62 § 3 k.k.s. wymierzył oskarżonej karę grzywny w wysokości 60 stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 100 zł;

2. oskarżoną E. W. uznał za winną popełnienia czynu opisanego wyżej w pkt. 2 tj. występku z art. 60 § 1 k.k.s. i za to na podstawie art. 60 § 1 k.k.s. wymierzył oskarżonej karę grzywny w wysokości 70 stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 100 zł;

3. oskarżoną E. W. uznał za winną popełnienia czynu opisanego wyżej w pkt. 3 tj. występku z art. 77 pkt 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości i za to na podstawie art. 77 pkt 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości wymierzył oskarżonej karę grzywny w wysokości 40 stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 100 zł;

4. oskarżoną E. W. uznał za winną popełnienia czynu opisanego wyżej w pkt. 4 tj. występku z art. 300 § 3 k.k. w zw. z art. 300 § 1 k.k. i art. 302 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k. i za to w myśl art. 4 § 1 k.k. i art. 11 § 3 k.k. na podstawie art. 300 § 3 k.k. w zw. z art. 37a k.k. wymierzył oskarżonej karę grzywny w wysokości 150 stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 100 zł;

5. na podstawie art. 85 § 1 k.k. i art. 86 § 1 i § 2 k.k. połączył orzeczone kary i wymierzył oskarżonej karę łączną grzywny w wysokości 200 stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 100 zł;

6. na podstawie art. 46 § 1 k.k. zasądził od oskarżonej E. W. na rzecz:

- T. (...) sp z o.o. z s. w Z. kwotę 1.800 zł,

- (...) S.A. z s. w P. kwotę 11.417,01 zł,

- (...) sp. z o.o. z s. w I. kwotę 630 zł,

- Sądu Okręgowego w Warszawie kwotę 13.864,69 zł,

- (...) sp. z o.o. w B. kwotę 4.362,25 zł,

- (...) sp. z o.o. w W. kwotę 5.727,65 zł,

- (...) spółka z o.o. w K. kwotę 3.076 zł;

7. na podstawie art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 23 czerwca 1973 r. o opłatach w sprawach karnych (Dz. U. z 1983 r. Nr 49 poz. 233 z późn. zm.) zwolnił oskarżoną od uiszczenia opłaty i na podstawie art. 624 § 1 k.p.k. od ponoszenia w pozostałym zakresie kosztów sądowych, obciążając nimi Skarb Państwa.

/wyrok, k. 2260-2263/

Na rozprawie w dniu 6 marca 2019 r. poprzedzającej wydanie wyroku w imieniu powoda nikt się nie stawił. Pełnomocnik pozwanej poparł dotychczasowe stanowisko.

/e-protokół rozprawy z dnia 6 marca 2019 r., k 2289, 00:01:20/

Sąd Okręgowy w Łodzi zważył, co następuje:

Apelacja pozwanej zasługiwała na uwzględnienie. Trafne okazały się argumenty zarzucające powodowi brak zdolności procesowej czynnej. Ponieważ był to zarzut najdalej idący, zbędne okazało się nie tylko rozpoznawanie pozostałych

zarzutów apelanta, ale również odnoszenie się do zarzutów zawartych w apelacji powoda, które dotyczyły braku orzeczenia co do części roszczeń.

Wobec ustaleń Sądu Okręgowego i poprzestaniu na rozpoznaniu ww. zarzutu zbędne było także prowadzenie dodatkowego postępowania dowodowego. Dotyczy to również okoliczności związanych z charakterem działalności powodowego Stowarzyszenia. Sąd Okręgowy związany był bowiem w tym zakresie prawomocnym wyrokiem sądu karnego. W rezultacie zgłoszone w apelacjach wnioski dowodowe nie zostały uwzględnione.

Przechodząc do rozpoznania zarzutu wskazać należy, iż zgodnie z art. 8 k.p.c. organizacje pozarządowe, których zadanie statutowe nie polega na prowadzeniu działalności gospodarczej, mogą dla ochrony praw obywateli, w wypadkach przewidzianych w ustawie, wszcząć postępowanie oraz wziąć udział w toczącym się postępowaniu.

W myśl art. 61 § 1 k.p.c. organizacje pozarządowe w zakresie swoich zadań statutowych mogą, za zgodą osoby fizycznej wyrażoną na piśmie, wytaczać powództwa na jej rzecz w sprawach o alimenty, ochronę środowiska, ochronę konsumentów, ochronę praw własności przemysłowej, ochronę równości oraz niedyskryminacji przez bezpodstawne bezpośrednie lub pośrednie zróżnicowanie praw i obowiązków obywateli. Zgodnie z § 4 cytowanego przepisu do pozwu organizacja pozarządowa dołącza wyrażoną na piśmie zgodę osoby fizycznej. W świetle art. 62 § 1 k.p.c. do organizacji pozarządowych wytaczających powództwa na rzecz osób fizycznych stosuje się odpowiednio przepisy o prokuratorze wytaczającym powództwo na rzecz oznaczonej osoby, z wyjątkiem art. 58 zd. 2 k.p.c.

Również w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych organizacje pozarządowe w zakresie swoich zadań statutowych, za zgodą pracownika lub ubezpieczonego wyrażoną na piśmie, mogą wytaczać powództwa na rzecz pracownika lub wnosić odwołania od decyzji organów rentowych (art. 462 k.p.c.). Przepis ten należy odczytywać łącznie z art. 8 k.p.c. Oznacza to, że „za organizacje społeczne w rozumieniu art. 462 k.p.c. należy uznać organizacje, których zadanie nie polega na prowadzeniu działalności gospodarczej” (postanowienie SN z 26 maja 2010 r., II PZ 16/10). W takim przypadku organizacje te działają na rzecz i w interesie pracownika.

Z powyższego wynika, że organizacje pozarządowe na warunkach określonych w art. 8 k.p.c., art. 61 k.p.c. i art. 462 k.p.c. mogą występować jako uczestnicy postępowania cywilnego w znaczeniu procesowym (tj. występować na rzecz określonej osoby fizycznej za jej uprzednią zgodą). W każdym przypadku organizacja pozarządowa działa na rzecz pracownika lub ubezpieczonego jako osoby fizycznej (por. art. 61 k.p.c., z którego wynika, że organizacja taka może działać tylko na rzecz osoby fizycznej). Niemniej jednak warunkiem takiego działania jest m.in. nieprowadzenie przez daną organizację pozarządową działalności gospodarczej.

Definicja działalności gospodarczej do 29 kwietnia 2018 r. była ujęta w art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r., poz. 2168). Stosownie do tego przepisu działalnością gospodarczą była zarobkowa działalność wytwórcza, budowlana, handlowa, usługowa oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodowa, wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły. W chwili obecnej art. 3 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz.U. z 2018 r. poz. 646) określa, iż działalnością gospodarczą jest zorganizowana działalność zarobkowa, wykonywana we własnym imieniu i w sposób ciągły. Działalność gospodarczą definiuje także art. 15 ust. 2 ustawy z 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (tekst jedn. Dz.U. z 2011 r. nr 177, poz. 1054 ze zm.), jako działalność obejmującą wszelką działalność producentów, handlowców lub usługodawców, w tym podmiotów pozyskujących zasoby naturalne oraz rolników, a także działalność osób wykonujących wolne zawody, a w szczególności obejmującą czynności polegające na wykorzystywaniu towarów lub wartości niematerialnych i prawnych w sposób ciągły dla celów zarobkowych. Według orzecznictwa Sądu Najwyższego na tle innych przepisów (m.in. art. 118 k.c.) działalność gospodarczą wyróżnia kilka cech, a to: (a) profesjonalny charakter, (b) charakter zarobkowy oraz podporządkowanie regułom opłacalności i zysku lub zasadzie racjonalnego gospodarowania, (c) działanie we własnym imieniu, (d) ciągłość, powtarzalność działań oraz (e) uczestnictwo w obrocie gospodarczym (zob. w szczególności uchwały siedmiu sędziów SN z 18 czerwca 1991 r., III CZP 40/91, OSNC 1992/2/17; III CZP 117/91, OSNC 1992/5/65; III CZP 6/95, OSNC 1995/5/72).

Ocena dopuszczalności działania danej organizacji pozarządowej w konkretnym postępowaniu należy zawsze do sądu orzekającego. W szczególności Sąd bada, czy zadanie statutowe organizacji nie polega na prowadzeniu działalności gospodarczej oraz czy spełnione są pozostałe warunki określone w art. 8, 61 i 462 k.p.c. Badanie to odbywa się z urzędu, zaś skutkiem ustalenia, że organizacja prowadzi działalność gospodarczą będzie utrata przez nią legitymacji do udziału w procesie. Zgodnie z utrwaloną w polskim prawie wykładnią, legitymacja procesowa to wynikająca z prawa materialnego kwalifikacja danego podmiotu do występowania w konkretnym procesie w charakterze strony. Brak legitymacji procesowej prowadzi do oddalenia powództwa, a więc merytorycznego rozstrzygnięcia sądu. Innymi słowy legitymacja procesowa jest to określone normami prawa materialnego uprawnienie konkretnego powoda do dochodzenia sądowej ochrony określonego roszczenia materialnoprawnego przeciwko konkretnemu pozwanemu. Sąd, stwierdziwszy brak legitymacji procesowej wydaje wyrok oddalający powództwo. Brak przesłanki merytorycznej może być przy tym niekiedy w toku procesu uleczonej, jednakże tylko wskutek czynności dyspozycyjnych powoda (art. 193 k.p.c.), czy też na drodze przekształceń podmiotowych (art. 194-198 k.p.c.).

W toku prowadzonego w niniejszej sprawie postępowania apelacyjnego zapadł wyrok karny stwierdzający fakt popełnienia przestępstwa przez prezes zarządu Stowarzyszenia (...) w P. E. W., w związku z faktem rzeczywistego prowadzenia działalności gospodarczej przez to stowarzyszenie. Tym samym orzeczenie co do istoty sporu w przedmiotowej sprawie wymagało zbadania kwestii posiadania przez Stowarzyszenie (...) legitymacji procesowej w celu wytoczenia powództwa, tj. generalnie dopuszczalności jego działania w procesie.

Odnosząc się do powyższego zauważyć należy, że w myśl art. 11 § 1 k.p.c. ustalenia wydanego w postępowaniu karnym prawomocnego wyroku skazującego co do popełnienia przestępstwa wiążą sąd w postępowaniu cywilnym. Osoba, która nie była oskarżona, może powoływać się w postępowaniu cywilnym na wszelkie okoliczności wyłączające lub ograniczające jej odpowiedzialność cywilną (§ 2). Zakres związania prawomocnym wyrokiem skazującym dotyczy ustaleń co do okoliczności popełnienia przestępstwa zawartych w sentencji wyroku (por. wyrok SN z 2 lutego 2012 r., II CSK 330/11, Lex nr 1170224), a więc wskazanych tam: sprawcy przestępstwa, czasu i miejsca popełnienia przez niego czynu, opisu czynu zawierającego wszystkie istotne elementy charakterystyczne dla danego przestępstwa, sposób popełnienia przestępstwa, przedmiot przestępstwa, stwierdzenie winy sprawcy, w tym jego poczytalności, bezprawności czynu oraz – w przypadku przestępstw materialnych – skutek i związek przyczynowy (por. K. Piasecki, Wpływ postępowania i wyroku karnego na postępowanie i wyrok cywilny, Warszawa 1970, s. 119; I. Gromska-Szuster, [w:] Dolecki, Wiśniewski, Komentarz k.p.c., t. 1, 2011, s. 84; wyroki SN z 18 lipca 1972 r., I PR 343/71, OSNC 1973/4/65; z 10 lutego 2010 r., V CSK 267/09, Lex nr 794582; z 17 czerwca 2005 r., III CK 642/04, Lex nr 177207).

Co do faktów, w stosunku do których zachodzi moc wiążąca wyrażona w art. 11 k.p.c. nie ma zastosowania zasada swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.), ponieważ sąd cywilny dokonuje tylko subsumcji pod odpowiedni przepis prawa cywilnego wiążących ustaleń wynikających z wyroku karnego (por. wyrok SN z 16 grudnia 1961 r., II CR 1229/60, OSNC 1962/3/118). Głównym celem normy wynikającej z art. 11 k.p.c. jest uniknięcie konieczności prowadzenia postępowania dowodowego w dwóch odrębnych postępowaniach sądowych w celu ustalenia tych samych faktów, a w konsekwencji możliwości wydania sprzecznych rozstrzygnięć w sprawach karnych i cywilnych na podstawie tych samych faktów (jedność jurysdykcji karnej i cywilnej). Istota mocy wiążącej wyroków karnych wyrażona w art. 11 k.p.c. oznacza więc, że sąd rozpoznający sprawę cywilną musi przyjąć, że skazany popełnił przestępstwo przypisane mu wyrokiem karnym (wyrok SN z 14 kwietnia 1977 r., IV PR 63/77, Lex nr 7928). Okoliczność ta nie może być przedmiotem postępowania dowodowego. Wykluczone jest również dowodzenie okoliczności sprzecznych z tymi, które ustalił sąd karny.

W prawomocnym wyroku karnym skazującym z dnia 14 sierpnia 2018 r., sygn. akt III K 283/18, Sąd Rejonowy Poznań – Grunwald i Jeżyce w Poznaniu, III Wydział Karny, stwierdził, że E. W. jako prezes zarządu Stowarzyszenia (...) popełniła przestępstwa w nim wskazane nie prowadząc i dopuszczając do nieprowadzenia od stycznia 2010 r. do 21 grudnia 2016 r. ksiąg rachunkowych tego podmiotu, który faktycznie prowadził działalność gospodarczą. Tym samym ustalenie co do faktycznego prowadzenia działalności przez Stowarzyszenie (...) od stycznia 2010 r. wiąże Sąd orzekający i skutkuje uznaniem, iż organizacja ta nie jest uprawniona do brania udziału w przedmiotowym

postępowaniu. Wobec faktu prowadzenia działalności gospodarczej Stowarzyszenie (...) nie spełnia przesłanek, o których mowa w art. 462 k.p.c. w zw. z art. 8 k.p.c. i art. 61 k.p.c. Brak legitymacji procesowej czynnej do występowania w procesie skutkować musi zatem uwzględnieniem apelacji pozwanej. Sąd drugiej instancji nie jest bowiem uprawniony do merytorycznego rozpoznania apelacji w sytuacji, gdy organizacja reprezentująca pracowników, z uwagi na prowadzenie działalności gospodarczej, w ogóle nie jest uprawniona do występowania z roszczeniem po stronie powodowej.

W ocenie Sądu Okręgowego w żadnym razie nie można uznać również, iż skutki braku możliwości udziału w procesie Stowarzyszenia (...), mogą zostać zniesione z urzędu poprzez odpowiednie przekształcenia podmiotowe na podstawie art. 196 § 1 k.p.c. Z uwagi na zasadę niezmienności stron postępowania w stosunku do stanu jaki istniał w chwili zamknięcia rozprawy przed sądem I instancji, brak jest jakichkolwiek podstaw do przekształceń podmiotowych w postępowaniu apelacyjnym. Art. 391 § 1 k.p.c. wyłącza bowiem możliwość stosowania przed sądem drugiej instancji art. 194-196 i 198 k.p.c. (por. wyrok SN z 3 kwietnia 2001 r., I PKN 342/00, OSNP 2003/1/15). Pracownicy, na rzecz których wytoczono powództwo nie zdecydowali się zaś na samodzielne jego poparcie, mimo że przez lata mieli taką możliwość.

Z tych wszystkich względów wniesiona przez pozwaną apelacja zasługiwała na uwzględnienie. Sąd Okręgowy w Łodzi zgodnie z treścią art. 386 § 1 k.p.c. zmienił więc zaskarżony wyrok w punktach I, II, III, V, VI i VII i oddalił powództwa.

Zmiana zaskarżonego wyroku powodowała konieczność ponownego orzeczenia przez Sąd Okręgowy o kosztach procesu za pierwszą instancję. Rozstrzygnięcie to zapadło w oparciu o art. 98 § 1 k.p.c., który stanowi, że strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony. Sąd zasądził na rzecz pozwanej kwotę 9000 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, na które złożyło się pięć opłat adwokackich od pięciu wniesionych pozwów – każda w wysokości 1.800 zł (art. 98 § 3 k.p.c. w zw. z § 6 ust. 5 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, tekst jedn. Dz.U. z 2013 r., poz. 461 ze zm.).

Również w zakresie kosztów postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy zastosował zasadę odpowiedzialności za wynik procesu wynikającą z art. 98 § 1 k.p.c. i zasądził od powoda na rzecz pozwanej kwotę 9150 zł, tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję (po 1800 zł od każdego z pięciu powództw objętych apelacją – art. 98 § 3 k.p.c. w zw. z § 2 pkt 5 w zw. z § 9 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r., w brzmieniu obowiązującym do 26 października 2016 r., Dz.U. z 2015 r., poz. 1800 oraz 150 zł tytułem zwrotu opłaty od apelacji dotyczących pięciu pozwów (art. 35 ust. 1 u.k.s.c.).

SSO Monika Pawłowska – Radzimierska SSO Barbara Kempa SSO Iwona Matyjas